

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden Koulutusohjelma

Juridiikka

2016

Saara-Majja Suominen

RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS 2017 PANKIN NÄKÖKULMASTA

– Case Liedon Säästöpankki

Saara-Maija Suominen

RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS 2017 PANKIN NÄKÖKULMASTA – CASE LIEDON SÄÄSTÖPANKKI

Tämän työn tarkoituksena on tulevan rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistuksen mukanaan tuomien muutosten kartoittaminen pankkitoiminnan näkökulmasta. Lisäksi työssä käsitellään rahanpesulainsäädännön nykytilaa ja kehityskulkuja rahanpesun kriminalisoinnista tähän päivään saakka. Lakiuudistuksen vaikutuksia käsitellään nimenomaisesti pankkitoiminnan kannalta, ja muut vaikutukset on rajattu tämän työn käsittelyn ulkopuolelle.

Rahanpesulla tarkoitetaan yleisesti toimia, joiden tarkoituksena on rikoksella hankitun omaisuuden tai rikoksen tuottaman hyödyn siirtäminen lailliseen talousjärjestelmään siten, että varallisuus pyritään erottamaan rikollisesta alkuperästään ja saadun varallisuuden saanto kyetään ainakin näennäisesti legitimoimaan, eli laillistamaan. Rahanpesun ensisijaisena tarkoituksena on salata esirikos, jolla omaisuus on laittomasti saatu. Omaisuudella voidaan myös pyrkiä rahoittamaan rikollisen toiminnan jatkamista tai saattamaan rikoksella hankittu hyöty näennäisen laillisesti tekijän käyttöön.

Työn alussa käsitellään rahanpesua ja sen tunnusmerkistöä sekä tällä hetkellä voimassa olevaa lainsäädäntöä yleisellä tasolla. Tämän jälkeen siirrytään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen tarkasteluun sekä rahanpesun estämistä valvoviin viranomaistahoihin. Myöhemmin tarkastellaan tulevaa lakiuudistusta, sen taustoja ja tavoitteita sekä sen mukanaan tuomia muutoksia ja niiden vaikutuksia erityisesti pankkitoiminnan kannalta. Lopuksi käsitellään työn osana toteutettua henkilöstökyselyä, joka tehtiin opinnäytetyön toimeksiantajayritykselle lakiuudistukseen liittyen. Kysely on tehty henkilöstön osaamisen kehittämisen näkökulmasta. Kyselyn tulosten ja työn teoriaosuuden pohjalta on vielä tehty ehdotuksia lakiuudistukseen liittyvän informaation käsittelyyn ja koulutukseen. Kyselyyn liittyvät tiedot ovat salassa pidettäviä, jonka vuoksi osa tekstistä jätettiin julkaisematta sähköisessä muodossa.

Muutospaineita rahanpesulainsäädännön uudistukselle ovat luoneet muun muassa EU:n neljäs rahanpesudirektiivi ja maksajan tiedot-asetus, joka on Suomessa sellaisenaan sovellettavaa oikeutta. Myös kansainvälinen rahanpesun vastainen työryhmä FATF on todennut, että Suomen rahanpesulainsäädännössä on joitakin puutteellisuuksia, eikä se täysin vastaa heidän suosituksiaan. Näiden tekijöiden johdosta suomalainen rahanpesulainsäädäntö päivitetään lakiuudistuksella vastaamaan kansainvälisiä ja EU-tasoisia vaatimuksia ja suosituksia.

ASIASANAT:

Talousrikokset, Rahanpesu, Rahanpesun estäminen, Pankkitoiminta

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration | Jurisprudence

2016 | 69

Instructor Tapio Jaakkola

Saara-Maija Suominen

MONEY LAUNDERING LEGISLATION REFORM 2017 – CASE LIEDON SÄÄSTÖPANKKI

The aim of this bachelor's thesis is to survey the future reform of money laundering legislation from the banking sector's point of view. In addition, the thesis deals with the current situation and development of money laundering legislation since the criminalization of money laundering to the current money laundering legislation. The effects of the money laundering legislation reform are viewed specifically from the banking sector's point of view, and other effects are excluded from this work.

Money laundering is the process of making illegally gained proceeds appear legal. Typically, it involves three steps: placement, layering and integration of the illegally gained property. Firstly, the illegitimate funds are furtively introduced into the legitimate financial system. Then the money is moved around to create confusion, sometimes by transferring through numerous accounts. Finally, it is integrated into the financial system through additional transactions until the "dirty money" appears "clean".

In the beginning of the thesis I deal with money laundering and its constituent elements, as well as the currently valid legislation on a general level. Then I proceed to the prevention of both money laundering and financing of terrorism. I will also tell about the authorities that control the prevention of money laundering. Later I talk about the future law reform, its background and aims, as well as the changes and effects that are caused by the reform, particularly from the banking sector's point of view. Finally, I tell about the staff survey, which was made for the client company as part of the thesis. The survey is made from the perspective of developing of the personnel's capabilities. Based on the results of the survey and the theoretical part of the thesis, an information package related to the law reform for the use of the client company's personnel has been created.

The fourth and latest iteration of the EU's anti-money laundering directive (AMLD IV) was published last year, after clearing its last legislative stop at the European Parliament. This directive has created pressures to reform the Finnish money laundering legislation. Also the international anti-money laundering task force FATF has determined that the Finnish money laundering legislation has some deficiencies, and it is not fully equivalent to their recommendations. Due to these factors, the Finnish money laundering legislation will be updated in line with international and EU-level requirements and recommendations with this money laundering legislation reform.

KEYWORDS:

Financial crimes, Money laundering, Prevention of money laundering, Banking

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET	5
1 JOHDANTO	6
2 RAHANPESUA KOSKEVA SÄÄNTELY	8
2.1 RAHANPESU RANGAISTAVANA TEKONA	8
2.2 RAHANPESUN TUNNUSMERKISTÖ	10
3 RAHANPESUN JA TERRORISMIRIKOSTEN TORJUNTA	12
3.1 RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMINEN	13
3.2 FINANSSIVALVONTA JA KRP:N RAHANPESUN SELVITTELYKESKUS	25
3.3 ILMOITUSVELVOLLISEN RAHANPESUUN LIITTYVÄT RIKKOMUKSET	27
4 RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS 2017	29
4.1 RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSEN TAVOITE	29
4.2 RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET	31
5 CASE LIEDON SÄÄSTÖPANKKI	43
6 POHDINTAA	45
LÄHTEET	48

LIITTEET

Liite 1. Henkilöstökysely

Liite 2. Kyselyn raportti

KÄYTETYT LYHENTEET

EU	Euroopan Unioni
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering
Fiva	Finanssivalvonta
FivaL	Laki Finanssivalvonnasta 19.12.2008/878
KRP	Keskusrikospoliisi
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
RahanpesuA	Valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 25.9.2008/616
RahanpesuL	Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 18.7.2008/503
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
SAsiointiL	Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617

1 JOHDANTO

Rahanpesulla tarkoitetaan yleisesti toimia, joiden tarkoituksena on rikoksella hankitun omaisuuden tai rikoksen tuottaman hyödyn siirtäminen lailliseen talousjärjestelmään siten, että varallisuuden rikollinen alkuperä pyritään peittämään ja saadun varallisuuden saanto kyetään ainakin näennäisesti legitimoimaan, eli laillistamaan. Rahanpesun ensisijaisena tarkoituksena on salata esirikos, jolla omaisuus on laittomasti saatu. Laittomasti hankitulla omaisuudella voidaan myös pyrkiä rahoittamaan rikollisen toiminnan jatkamista ja laajasti tarkasteltuna rahanpesuna voidaan tarkastella myös laillisesti hankitun omaisuuden käyttöä laittomiin tarkoituksiin (Lahti & Koponen 2007, s. 150.)

Rahanpesua käsitteleviä säännöksiä on muun muassa rikoslaissa, laissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, asetuksessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista, laissa finanssivalvonnasta sekä henkilötietolaissa. Keskeinen osa rahanpesulainsäädäntöä ovat myös EU:n direktiivit ja asetukset, kuten neljäs rahanpesudirektiivi sekä Maksajan tiedot-asetus. Osa rahanpesuun liittyvästä EU:n sääntelystä on Suomessa sellaisenaan sovellettavaa oikeutta. Myös viranomaisilla, kuten Poliisilla, Fivalla sekä Aluehallintovirastolla, on erilaisia ohjeistuksia ja julkaisuja rahanpesuun liittyen. Asiasta on olemassa myös tilastoja, tutkimuksia sekä oikeudellista kirjallisuutta.

Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistusta alettiin valmistelemaan vuonna 2014 valtiovarainministeriön työryhmän toimesta. Muutospaineita ovat luoneet muun muassa EU:n neljäs rahanpesudirektiivi sekä Maksajan tiedot-asetus, jotka velvoittavat osaltaan myös Suomea. Lakiudistuksen tavoitteena on, että lainsäädännössä otetaan aiempaa selkeämmin huomioon kansainvälisen rahanpesudirektiivin riskiperusteinen lähestymistapa. Lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa viranomaisten toimivaltuuksia ja lisätä viranomaisten välistä yhteistyötä rahanpesun torjunnassa. Lakiudistuksen mukanaan tuomat muutokset tulevat koskemaan laajaa joukkoa viranomaisia sekä finanssialan toimijoita. Keskeisiä

uudistuksen aiheuttamia muutoksia ovat muun muassa muutokset lain soveltamisalassa, käteiskaupan euromääräisten raja-arvojen alentaminen, tietosuojaa koskevan sääntelyn täsmentäminen, riskiarvioiden laatiminen, uusi aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteri sekä uusi edunsaajarekisteri kaupparekisterin yhteyteen (Valtiovarainministeriö, 2015b. s. 72.)

Tässä työssä käsitellään nykyistä voimassa olevaa rahanpesuun liittyvää lainsäädäntöä sekä erityisesti valmisteilla olevaa rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistusta, jonka on tarkoitus astua voimaan vuonna 2017. Rahanpesulainsäädännön uudistuksen mukanaan tuomia muutoksia ja sen vaikutuksia käsitellään erityisesti pankin näkökulmasta. Lisäksi työssä tarkastellaan rahanpesuun keskeisesti liittyviä asiakkaan tuntemis- ja tunnistamisvelvollisuuksia sekä ilmoitusvelvollisuutta ja rahanpesua valvovia viranomaistahoja. Rahanpesua ja henkilötietojen käsittelyä käsittelevät lainsäädännöt uusiutuvat jatkuvasti, joten käsitelen jonkin verran myös asiaan liittyvän normiston aiempia kehityskulkuja rahanpesun kriminalisoinnista tähän päivään sekä tulevaan uudistukseen saakka.

2 RAHANPESUA KOSKEVA SÄÄNTELY

2.1 RAHANPESU RANGAISTAVANA TEKONA

Suomessa rahanpesusta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä säädetään pääosin rikoslaisissa (1889/39), rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (503/2008), varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetussa laissa (325/2013) sekä rahanpesulain nojalla annetuissa muissa säännöksissä. Lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä säädetään useissa rahanpesulaissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia koskevissa erityislaeissa ja asetuksissa, EU-lainsäädännössä sekä erityisissä toimivaltaisissa viranomaisia koskevissa laeissa.

Rahanpesulla tarkoitetaan yleisesti toimia, joiden tarkoituksena on rikoksella hankitun omaisuuden tai rikoksen tuottaman hyödyn siirtäminen lailliseen talousjärjestelmään siten, että varallisuus pyritään erottamaan rikollisesta alkuperästään ja saadun varallisuuden saanto kyetään näennäisesti legitimoimaan, eli laillistamaan. Rahanpesun ensisijaisena tarkoituksena on salata esirikos, jolla omaisuus on laittomasti saatu. Omaisuudella voidaan myös pyrkiä rahoittamaan rikollisen toiminnan jatkamista tai saattamaan rikoksella hankittu hyöty näennäisen laillisesti tekijän käyttöön. Laajasti tarkasteltuna rahanpesuna voidaan tarkastella myös laillisesti hankitun omaisuuden käyttöä laittomiin tarkoituksiin. (Lahti & Koponen 2007, s. 150.) Sittenmin rangaistavaksi on säädetty myös terrorismin rahoittaminen, jossa laillisia varoja tai muuta omaisuutta käytetään laittomaan terroristiseen tarkoitukseen. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen asettavat keskeisiä velvoitteita myös pankkitoiminnalle. (Sahavirta 2008, s. 22).

Vaikka rahanpesua voivat olla hyvinkin tavanomaiset ja jokapäiväiset toimet, sillä tarkoitetaan kuitenkin yleensä rahoitusjärjestelmän ja talouselämän laillisten ja vakiintuneiden toimintojen ammattimaista, suunnitelmallista ja monimutkaista väärinkäyttämistä. Yleisimmin käytetty rahanpesun määritelmä on Yhdistyneiden kansakuntien huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa

vastaan vuonna 1988 tehdyssä niin sanotussa Wienin yleissopimuksessa. Lähes kaikkien myöhemmin solmittujen kansainvälisten rahanpesua koskevien sopimusten sekä EU:n säätämien rahanpesudirektiivien rahanpesun määritelmät vastaavat Wienin yleissopimuksessa esiintynyttä määritelmää. Wienin sopimuksessa rahanpesu on suppeassa merkityksessään määritelty omaisuuden muuntamiseksi tai siirtämiseksi, jonka tarkoituksena on salata tai peittää omaisuuden laiton alkuperä tai avustaa rahanpesun esirikokseen syylistynyttä välttämään tekojensa oikeudelliset seuraamukset. (Sahavirta 2008, s.23.) Myös Suomen lainsäädännön sisältämän rahanpesun tunnusmerkistön voidaan katsoa perustuvan Wienin yleissopimuksessa esiintyvään rahanpesun määritelmään (Rikoslaki 19.12.1889/39).

Rahanpesua voidaan perustellusti pitää vakavana rikollisuutena, sillä se mahdollistaa tai ainakin helpottaa järjestäytyneen rikollisuuden sekä terrorismin toiminnan rahoittamista. Lisäksi rahanpesu mahdollistaa erilaisilla rikoksilla saadun hyödyn kätkemisen ja siitä aiheutuvien oikeudellisten seuraamusten välttämisen. Tällaisia ongelmia ja rikoksia voivat olla esimerkiksi erilaiset talousrikokset, petokset, varkaudet sekä harmaa talous (Lahti & Koponen 2007, s. 150.)

Rahanpesun kriminalisointi ei ole Suomessa vielä kovinkaan vanha asia. Rahanpesurikosten kriminalisointi tapahtui Suomessa 1.1.1994 voimaan tulleella rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentilla, jossa rahanpesua käsiteltiin kätkemisrikoksena. Kriminalisointi tapahtui pitkälti Suomea sitoneiden kansainvälisten velvoitteiden sekä FATF:in suositusten johdosta (Lahti & Koponen 2007, s. 155.) Tällä hetkellä rahanpesua ja sen estämisestä koskevia säännöksiä löytyy Suomen rikoslain kätkemis- ja rahanpesurikoksia käsittelevästä 32 luvusta (Rikoslaki 24.8.1990/769) sekä laista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (Rahanpesulaki 18.7.2008/503). Lisäksi valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä täydentää rahanpesulakia (Rahanpesuasetus 25.9.2008/616). Rikoslain 37 luku puolestaan sisältää säännöksiä rahanpesuun liittyvistä maksuvälinerikoksista

kattaen alleen rahanväärennökset ja niiden valmistelun, väärennetyn rahan levittämisen, käytön ja hallussapidon sekä maksuvälinepetokset ja niiden valmistelun.

Kansallisen lainsäädännön lisäksi on olemassa myös useita rahanpesua käsitteleviä kansainväliä säännöksiä, kuten EU:n rahanpesudirektiivejä, rahanpesua käsitteleviä asetuksia ja FATF:n ohjeistuksia, jotka velvoittavat Suomea (Peurala 2009, s. 37–42).

2.2 RAHANPESUN TUNNUSMERKISTÖ

Rahanpesuun syyllistyy henkilö, joka ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta tavoitellakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen kyseisen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän. Rahanpesuun syyllistyy myös henkilö, joka avustaa rikosentekijää välttämään rahanpesurikoksen oikeudelliset seuraamukset. Lisäksi rahanpesuksi luokitellaan rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvien määräämistoimien tai oikeuksien peittäminen tai häivyttäminen sekä avustaminen tällaisessa toiminnassa. Rahanpesuun syyllistynyt henkilö on tuomittava rahanpesusta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Myös rahanpesun yritys on rangaistava (RL 32:6.)

Rahanpesu muuttuu törkeäksi, jos rahanpesussa rikoksen kautta saatu omaisuus on ollut erittäin arvokas tai jos rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja se voidaan katsoa myös kokonaisuutena arvostellen törkeäksi. Törkeään rahanpesuun syyllistynyt on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Myös törkeän rahanpesun yritys on rangaistava (RL 32:7.)

Syyllistyminen rahanpesuun ei edellytä tekijän tahallisuutta, vaan rahanpesusta voidaan tuomita myös se, joka törkeästä huolimattomuudesta ryhtyy toimiin jotka voidaan katsoa rahanpesuksi. Rahanpesuun syyllistyminen edellyttää kuitenkin

aina tekijän tuottamuksellisuutta. Tuottamuksellisesta rahanpesusta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi, eli rangaistus on sama kuin normaalista rahanpesusta. Jos taas rahanpesu tai tuottamuksellinen rahanpesu on kokonaisuutena arvostellen vähäinen huomioon ottaen omaisuuden arvo tai muut rikokseen liittyvät seikat, rikoksentekijä on tuomittava rahanpesurikkomuksesta sakkoon (RL 32:9–10.)

3 RAHANPESUN JA TERRORISMIRIKOSTEN TORJUNTA

Viime aikoina erilaiset terrorismirikokset ovat saaneet taas paljon huomiota, esimerkiksi koko maailmaa järkyttänyt Pariisin terrori-isku 13.11.2015, jossa surmansa sai toistasataa ihmistä. Saksassa puolestaan löydettiin stadionin ulkopuolelle ambulanssiin piilotettu räjähdde. Erilaiset terrorismijärjestöt, kuten Isis, ovat tehneet iskuja lisääntyvässä määrin eri puolilla maailmaa kuten viime aikoina Ranskan ja Saksan lisäksi muun muassa Libanonissa, Syyriassa, Turkissa ja Irakissa. Tällaisten koko maailmaa järkyttävien iskujen ehkäiseminen voisi kuitenkin olla mahdollista tarkemman valvonnan avulla. Rikollisjärjestöjen toiminta hankaloituu selvästi, jos niillä ei ole toimivaa talousjärjestelmää. Nyt onkin uutisoitu muun muassa siitä, että sekä maiden välisten rajojen valvontaa, että taloudellista valvontaa alettaisiin tehostamaan muun muassa Euroopassa, jotta terrorismi-iskuilta kyettäisiin välttymään tulevaisuudessa (HS, 12.11.2015 ja 14.11.2015.)

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta voidaan jakaa ennaltaehkäiseviin ja jälkikäteen vaikuttaviin toimiin. Preventiiviset eli ennaltaehkäisevät keinot ovat kehittyneet rahoituslaitosten kansainvälisen yhteistyön tuloksena. Preventiivisistä keinoista keskeisimpiä on elinkeinoelämän toimijoiden ilmoitusvelvollisuus viranomaisille silloin, kun heillä on syytä epäillä asiakkaidensa liiketoimiin liittyvien varojen alkuperän laillisuutta (Lahti & Koponen 2004, s.116.) Repressiiviset eli jälkikäteen vaikuttavat keinot puolestaan ovat syntyneet tarpeesta estää rikoksella saadun taloudellisen hyödyn käyttö esirikoksen tekijän hyväksi tai mahdollisesti myös rikollisen toiminnan jatkamiseen (Lahti & Koponen 2007, s. 151.) Jälkikäteen vaikuttavia keinoja, joilla pyritään estämään rahanpesua, ovat muun muassa rahanpesun kriminalisointi sekä konfiskaatio, eli rikoksella saadun hyödyn menettäminen. Torjuntatoimia tehostetaan myös kansainvälisellä yhteistyöllä eri maiden viranomaisten kanssa (Lahti & Koponen 2004, s. 116.)

Rahanpesun ennaltaehkäisevässä toiminnassa keskeisessä roolissa on ollut G7-maiden huippukokouksessa Pariisissa vuonna 1989 perustettu rahanpesunvastainen torjuntaryhmä, Financial Action Task Force on Money Laundering, lyhyemmin FATF. Tämän ryhmän tarkoituksena on antaa suosituksia esimerkiksi toimenpiteistä, joilla valtioiden on mahdollista suojella rahoituslaitoksiaan sekä yleisestikin talousjärjestelmiään rahanpesulta. Viime aikoina ryhmän toiminta on laajentunut myös terrorismin rahoittamisen estämiseen (FATF 2015, Lahti & Koponen 2007, s. 151–155.)

Suomessa paitsi useilla viranomaisilla, myös pankeilla sekä muilla rahoituslaitoksilla ja finanssialan toimijoilla on keskeinen rooli rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja tähän liittyviä velvollisuuksia valvotaan tarkoin. Seuraavaksi käsittelemme erityisesti pankkitoimintaan kohdistuvia velvollisuuksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen puitteissa sekä tätä valvovia viranomaisia. Näistä velvollisuuksista on säännöksiä erityisesti Rahanpesulaissa sekä Rahanpesuasetuksessa.

3.1 RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMINEN

Yksi keskeisimpiä rahanpesun torjuntaa sekä terrorismin rahoittamisen estämistä sääntelevä laki Suomessa on laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä tätä täydentävä asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, jotka säädettiin vuonna 1998 rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä annetun EU:n direktiivin voimaan saattamiseksi. Lain säätämisen taustalla oli myös hallituksen tavoite vähentää talousrikollisuutta sekä harmaata taloutta Suomessa (Lahti & Koponen 2004, s. 116.) Vuoden 1998 jälkeen rahanpesulakia on uudistettu ja täydennetty useaan otteeseen.

Rahanpesulain tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen rikollisen toiminnan paljastamista ja tutkintaa sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. Laissa säädetään lisäksi eräiden toimintojen rekisteröimisvelvollisuudesta sekä tällaisille toimintoille asetettavista vaatimuksista ja valvonnasta. Kyseistä lakia sovelletaan luotto- ja

rahoituslaitoksiin sekä muihin laissa listattuihin erilaisiin palveluntarjoajiin, joita ovat esimerkiksi sijoituspalveluita tarjoavat yritykset, panttilainauslaitokset, vakuutusyhtiöt, kiinteistövälitysyrietykset, kirjanpitäjät, tilintarkastajat, maksulaitokset, asianajajat sekä veroneuvontapalveluita tarjoavat yritykset. Rahanpesulakia sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen myös silloin, kun liiketoimen kohteena olevat varat ovat peräisin toisen valtion alueella suoritetuista toimista (RahanpesuL 1:2-3.)

Rahanpesulaki sisältää hyvin yksityiskohtaisia finanssialan toimijoita velvoittavia säännöksiä asiakkaan tuntemisesta sekä tunnistamisesta. Kyseisen lain mukaan asiakkaan tunnistamisella tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella. Henkilöllisyyden todentamisella puolestaan tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella. Käytännössä tällä tarkoitetaan viranomaisen myöntämää henkilöllisyystodistusta, kuten ajokorttia, passia tai henkilökorttia. Pankin on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava asiakkaan henkilöllisyys aina vakituista asiakassuhdetta perustettaessa tai kun suoritettavan liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus yhteensä on vähintään 15 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen. Satunnaisella asiakkuudella tarkoitetaan sitä, ettei asiakas ole entuudestaan kyseisen pankin asiakas eikä pankilla ole arkistoituna hänen tuntemistietojaan.

Lisäksi asiakas on tunnistettava ja henkilöllisyys todennettava, jos kyseessä on epäilyttävä liiketoimi tai jos ilmoitusvelvollinen epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Asiakkaan tunnistaminen ja tämän henkilöllisyyden todentaminen on tehtävä myös silloin, jos ilmoitusvelvollinen epäilee aiemmin todennetun asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyttä (RahanpesuL 2:7.) Tosin asiakkaan henkilöllisyys tulee todentaa aina kun käsitellään hänen tietojaan, mutta siihen on kiinnitettävä erityistä huolellisuutta asiakkaan liiketoimen ollessa poikkeuksellinen. Käytännössä asiakkaan henkilöllisyys tarkistetaan aina, kun

hän asioi pankissa, esimerkiksi nostaa käteistä rahaa, haluaa muokata palveluun tai tekee tilisiirron pankin konttorissa, vaikkei laki suoranaisesti tähän velvoitakaan. Kyseessä on tietenkin myös vastuukysymys.

Asiakkaan tuntemista koskevat tiedot on rahanpesulain mukaan säilytettävä luotettavalla tavalla viiden vuoden ajan vakituisen asiakassuhteen päättymisestä. Myös silloin, kun kysymyksessä on satunnainen liiketoimi, joka on koskenut yli 15 000 euroa, asiakkaan tuntemista koskevat tiedot on säilytettävä viiden vuoden ajan liiketoimen suorittamisesta lukien (RahanpesuL 2:10.)

Asiakkaan tuntemistiedoista on säilytettävä ensinnäkin asiakkaan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus tai asiakkaan edustajana toimivasta henkilöstä vastaavat tiedot. Oikeushenkilöiden kohdalla tulee säilyttää oikeushenkilön täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen sekä oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenten täydelliset nimet, syntymäajat ja kansalaisuudet sekä lisäksi oikeushenkilön toimiala. Myös henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi, numero tai muu tunnistetieto ja myöntäjä taikka kopio asiakirjasta tulee säilyttää. Jos asiakas on jollakin tavalla etätunnistettu, tulee säilyttää tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä. Lisäksi ilmoitusvelvollisen on säilytettävä asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot, kuten tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle sekä tiedot asiakkaan tallettamien varojen alkuperästä. Jos asiakas on ulkomalainen, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta, on lisäksi säilytettävä tieto asiakkaan kansalaisuudesta ja matkustusasiakirjan tiedot (RahanpesuL 2:10.)

Nämä velvollisuuden aiheuttavat muun muassa sen, että asioidessaan pankissa asiakkaan tulee aina varautua esittämään henkilöllisyystodistuksena. Asiakkaiden henkilötodistus kopioidaan ja arkistoidaan rahanpesulain mukaisesti yleensä sekä pankin sähköisiin että perinteisiin arkistoihin, jolloin jatkossa asiakkaan esittämää henkilöllisyystodistusta voidaan verrata pankilla olevaan kopioon. Henkilöllisyystodistuksen tulee lähtökohtaisesti olla jonkin suomalaisen viranomaisen myöntämä kuvallinen henkilöllisyystodistus, kuten ajokortti, passi tai henkilökortti.

Lisäksi henkilöllisyystodistuksen tulee olla voimassa eli se ei saa olla vanhentunut. Jos asiakas on ulkomaalainen, voidaan kelpuuttaa myös ulkomaalainen henkilöllisyystodistus, yleensä kyseisen maan passi. Pelkästään tällaisella henkilöllisyystodistuksella ei kuitenkaan voida välttämättä tarjota asiakkaalle kaikkia mahdollisia palveluja, kuten verkkopankkitunnuksia, vaan niiden myöntämiseen vaaditaan suomalainen henkilötunnus ja henkilöllisyystodistus.

Ulkomaalaisen henkilöllisyystodistuksen aitoudesta on paljon haastavampaa varmistua kuin suomalaisesta. Verkkopankkitunnuksilla asiakas voi todentaa henkilöllisyytensä monissa sähköisissä palveluissa, eikä niitä voida myöntää asiakkaille joiden henkilöllisyydestä ei ole voitu täysin varmistua. Asiasta on säännöksiä laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista, jonka mukaan henkilökohtaista ensitunnistusta tehtäessä tunnistuspalvelun tarjoajan on tunnistettava tunnistusvälineen hakija huolellisesti todentamalla hänen henkilöllisyytensä voimassa olevasta Euroopan talousalueen jäsenvaltion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämästä passista tai henkilökortista. Halutessaan tunnistuspalvelun tarjoaja voi käyttää ensitunnistamisessa myös Euroopan talousalueen jäsenvaltion viranomaisen 1 päivän lokakuuta 1990 jälkeen myöntämää voimassa olevaa ajokorttia tai muun valtion viranomaisen myöntämää voimassa olevaa passia. Jos tunnistusvälineen hakijan henkilöllisyyttä ei voida luotettavasti varmistaa, hakemukseen liittyvän ensitunnistamisen tekee Poliisi (SAsiointilaki 3:17.)

Usein verkkopankkitunnuksia hakevat ulkomaalaiset ovat Suomeen saapuvia pakolaisia, turvapaikanhakijoita sekä maahanmuuttajia, jotka saapuvat Suomeen hyvin erilaisista kulttuureista. Monissa maissa ei ole vastaavaa henkilörekisterijärjestelmää kuin Suomessa, eikä kaikilla Suomeen saapuvilla henkilöillä ole välttämättä edes henkilöllisyystodistusta. Tällöin heidän oikeasta henkilöllisyydestään on lähes mahdotonta varmistua, josta tulee merkintä myös heidän saamaansa suomalaiseen henkilöllisyystodistukseen, kuten muukalaispassiin. Myöskään tällaisen henkilöllisyystodistuksen perusteella, jossa on maininta ”henkilöllisyyttä ei ole pystytty todentamaan”, ei asiakkaalle voida myöntää verkkopankkitunnuksia (SAsiointilaki 3:17.)

Rahanpesulain 2 luvun 9 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen on hankittava tietoja asiakkaansa toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteet palvelun tai tuotteen käyttämiseksi. Ilmoitusvelvollisen on järjestettävä asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä riskeihin nähden riittävä seuranta sen varmistamiseksi, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta ja tämän toiminnasta. Ilmoitusvelvollisen on kiinnitettävä erityisesti huomiota sellaisiin liiketoimiin, jotka poikkeavat tavanomaisesta esimerkiksi rakenteeltaan, suuruudeltaan taikka ilmoitusvelvollisen koon tai toimipaikan osalta (RahanpesuL 2:9.) Tämän vuoksi asiakkailta kysytään asiakas-kohtaamisissa henkilöllisyystodistuksen lisäksi myös monenlaisia muita tietoja, kuten hänen taloutensa koko (henkilömäärä), sosioekonominen asema, tulojen määrä kuukaudessa, siviilisääty, asumismuoto ja tilille saapuvien maksujen määrä sekä tililtä lähtevien maksujen määrä kuukaudessa EU:n sisällä sekä EU:n ulkopuolella. Kaikkien näiden tietojen selvittämisen tarkoituksena on lakisääteinen asiakkaan tuntemis- ja tunnistamisvelvollisuus, jonka pankki pyrkii täyttämään. Kun tiedossa on esimerkiksi se, millaiset tulot asiakkaan mukaan hänellä on, on pankin helpompaa huomata milloin kyseessä on niin sanottu normaali rahaliikenne ja milloin taas epäilyttävä liiketoimi, josta pankilla on ilmoitusvelvollisuus. Pankeissa myös seurataan harvinaisen suuria tilisiirtoja sekä talletuksia, ja niistä saatetaan pyytää asiakkaalta selvityksiä. Tämä suuren tilisiirron tai talletuksen raja on hyvin asiakaskohtainen, ja määräytyy muun muassa asiakkaan normaalien tulojen, asiakassuhteen muodon (yksityishenkilö vai yritysasiakas) sekä asiakkaalle normaalin ja tyyppillisen asioinnin perusteella.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

Rahanpesulaissa on säädetty yksinkertaistetusta asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta. Yksinkertaista tuntemisvelvollisuutta voidaan soveltaa, jos asiakkaaseen, tuotteeseen, palveluun tai liiketoimeen liittyy alhainen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski (RahanpesuL 2:12.) Käytännössä yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus tarkoittaa sitä, että asiakkaan tuntemiseen ei tarvitse soveltaa kaikkia asiakkaan tuntemiseen liittyviä rahanpesulain mukaisia velvoitteita. Tämä menettely ei kuitenkaan poista velvollisuutta seurata asiakassuhdetta ja

asiakkaan liiketoimien laillisuutta, poikkeuksellisuutta tai epätavallisuutta tai velvollisuutta ilmoittaa epäilyistä asiakkaan liiketoimien laillisuudesta keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselle (Fiva 2015b.)

Käytännössä yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta voidaan soveltaa Suomen viranomaisiin, ETA-valtiossa toimiluvan saaneisiin luottolaitoksiin, rahoituslaitoksiin, sijoituspalveluyrityksiin, rahastoyhtiöihin, vakuutusyhtiöihin tai maksulaitoksiin sekä myös muissa kuin ETA-valtiossa vastaaviin toimijoihin, joita koskevat Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja joita valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa. Yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta voidaan soveltaa myös yhtiöön, jonka arvopaperi on arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena (pörssiyhtiö) ja yhtiötä koskee rahoitusvälinedirektiiviä vastaava tiedonantovelvollisuus (Fiva 2015b.)

Perustelu tälle yksinkertaistetulle menettelylle on, että asiakkaista on saatavilla julkista ja luotettavaa tietoa, heidän toimintansa on läpinäkyvää ja valvottua ja heitä koskee vastaava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva sääntely kuin itse ilmoitusvelvollistakin. Soveltaessaan yksinkertaistettua menettelyä pankkien tulee kuitenkin varmistua, että asiakas on sellainen taho, johon yksinkertaistettua tuntemismenettelyä voidaan soveltaa. Lisäksi pankkien tulee varmistua siitä, että asiakkaan puolesta toimivalla henkilöllä on oikeus tehdä oikeustoimia kyseisen yhtiön puolesta. Myös tällaisten asiakassuhteiden osalta on huolehdittava jatkuvan seurannan velvoitteesta, vaikka yksinkertaistettua tuntemisvelvollisuutta sovelletaankin (Fiva 2015b.)

Lainsäädännössä tai Fivan tai Aluehallintoviraston ohjeistuksissa ei ole nostettu konkreettisesti esille mitä yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus tarkoittaa käytännössä. Yksinkertaistetussa tuntemismenettelyssä ilmoitusvelvollisen ei tarvitse noudattaa kaikkia niitä laissa säädettyjä menettelyjä, jotka koskevat asiakkaan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista, tosiasiallisen edunsaajan tunnistamista, selonottovelvollisuutta sekä tuntemistietojen säilyttämistä. Yksinkertaistetussa asiakkaan tuntemisessä ilmoitusvelvollisen tulee kuitenkin aina tietää kenen kanssa asioi, eli asiakkaan tuntemisvelvoitetta on lähtökohtaisesti aina noudatettava. Asiakassuhdetta tulee myös seurata vaikka yksinkertaistettua

tuntemismenettelyä sovelletaan, jotta mahdolliset poikkeukselliset tai epätavanomaiset liiketoimet kyetään havaitsemaan ajoissa. Yksinkertaistetun tuntemismenettelyn tapauksissa edellytetään myös sitä, että asiakkaasta hankitaan riittävästi tietoa esimerkiksi siltä osin, että mahdollisella yhteisöasiakkaalla on toimilupa ja että se on viranomaisvalvonnassa. Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemismenettely perustuu aina pankki- ja tilannekohtaiseen harkintaan, jossa rahanpesun riski punnitaan (Aluehallintovirasto 2014.)

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

Pankin tulee rahanpesulain mukaan noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita korostuneen huolellisesti ja tehostetusti, jos asiakkaaseen, palveluun, tuotteeseen tai asiakkaan liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski tai jos asiakkaalla on jokin liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä on puutteellinen eikä täytä kansainvälisiä velvoitteita. Tehostettu tunteminen edellyttää, että pankit noudattavat erityistä huolellisuutta ja kohdentavat tällaisiin asiakkaisiin jatkuvaa seurantaa (RahanpesuL 2:17; Fiva 2015b.) Kaikkien asiakkaiden henkilöllisyys ja liiketoiminnan profiili on selvitettävä, mutta tällaisissa tapauksissa edellytetään erityisen perusteellisia menettelyjä asiakkaan tunnistamiseksi ja henkilöllisyyden todentamiseksi.

Tehostettua asiakkaan tuntemista tulee noudattaa myös silloin, kun solmitaan kirjeenvaihtopankkisuhde eli luottolaitos, sijoituspalveluyritys, maksulaitos, rahastoyhtiö, vaihtoehtorahastojen hoitaja tai vakuutusyhtiö tekee maksujen ja muiden toimeksiantojen hoitamisesta sopimuksen ETA-valtion ulkopuoliseen maahan sijoittuneen luottolaitoksen kanssa (Aluehallintovirasto 2014.) Tällaiset kirjeenvaihtopankkisuhteet tosin ovat nykyään melko harvinaisia.

Tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta tulee soveltaa myös siinä tapauksessa, kun asiakkaana on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Tämän vuoksi pankeissa kysytään asiakassuhdetta perustettaessa asiakkaalta, onko tämä poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Käytännössä poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö on tämän hetkisen voimassa olevan rahanpesulain mukaan jonkin toisen

valtion poliittisesti vaikutusvaltainen toimija, kuten presidentti, diplomaatti, ministeri, kansanedustaja tai hallituksen jäsen, tällaisen henkilön perheenjäsen, sukulainen tai muuhun lähipiiriin kuuluva henkilö taikka muutoin tekemisissä poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa. On myös mahdollista, että henkilö itse on poliittisesti vaikutusvaltaisessa asemassa jossakin toisessa valtiossa. Asiakassuhde poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa edellyttää riittävien tietojen hankkimista vastapuolesta ja ylemmän johdon hyväksymistä. Jos asiakas osoittautuu poliittisesti vaikutusvaltaiseksi henkilöksi, tulee tämän palveluiden käyttöä myös seurata tarkemmin (Aluehallintovirasto 2014.) Pankeissa poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden kysely kulkee nimellä PEP, politically exposed person.

Myös asiakkaan tunnistaminen ilman henkilökohtaista tapaamista, eli niin sanottu etätunnistaminen edellyttää tehostettua huolellisuutta. Asiakkaalta tulee hankkia riittävästi tietoja, ja tiedot tulee todentaa luotettavasta lähteestä. Kun asiakassuhdetta perustetaan eikä asiakas ole läsnä tunnistamistilanteessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa, ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin vähentämiseksi todentaa asiakkaan henkilöllisyys hankkimalla lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä sekä varmistaa, että liiketoimeen liittyvä suoritus tulee luottolaitoksen tililtä tai se maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin. Asiakkaan henkilöllisyys tulee todentaa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa tarkoitetulla tunnistusvälineellä tai laatuvarmenteella taikka muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen (Fiva 2015b.) Tällaisia tunnistusvälineitä ovat esimerkiksi pankkien myöntämät verkkopankkitunnukset sekä puhelinoperaattorin kautta hankittava mobiilivarmenne matkapuhelimessa.

Pankki voi myös etätunnistuksen lisäksi vaatia asiakasta toimittamaan myöhemmin lisäasiakirjoja ja selvityksiä voidakseen todentaa asiakkaan etänä antamien tietojen oikeellisuuden. Lisäksi todentaminen voi perustua menettelyyn, jonka mukaan sopimus tai muu asiakirja lähetetään kirjattuna kirjeenä saantitodistusta vastaan siten, että asiakas noutaa lähetyksen henkilökohtaisesti. Tällöin posti todentaa asiakkaan henkilöllisyyden ja lähettää saantitodistuksen jäljennöksen

pankille (Fiva 2015b.) Todellisuudessa tällaiset tilanteet ovat kuitenkin yleensä melko harvinaisia poikkeustapauksia.

Tehostetut tunnistamistoimet voivat käytännössä toteutua esimerkiksi niin, että asiakkaan tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen kiinnitetään erityistä huomiota, liiketoimien tarkoitusta ja taustoja selvitetään laajemmin tai asiakassuhdetta seurataan tehostetun huolellisesti.

Selonottovelvollisuus

Yleisen selonottovelvollisuuden nojalla pankkien tulisi perehtyä omaan liiketoimintaansa kuuluvien tuotteiden ja palveluiden käyttöön arvioiden millaisia rahanpesun tai terrorismin rahoitukseen riskejä niihin liittyy (Aluehallintovirasto 2014). Pankilla on oltava selkeä käsitys asiakkaidensa toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä siitä, mitkä ovat asiakkaiden perusteet pankin tarjoaman palvelun tai tuotteen käyttämiseksi. Selonottovelvollisuuden lähtökohta on riskiperusteinen arviointi. Selonottovelvollisuuden vuoksi pankkien tulee täydentää asiakkaidensa tuntemistietoja ja muita tietoja säännöllisin väliajoin (Aluehallintovirasto 2014; Fiva 2015d.)Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi asiakkaan talouden koko, sosioekonominen asema, asiakkuuden syy, kuukausittainen maksuliikenne, muu varallisuus, asiakkuudet muissa pankeissa ja palvelut joista asiakas on asiakkuutensa puitteissa kiinnostunut.

Selonottovelvollisuuden noudattamiseksi ilmoitusvelvollisella on oltava käytössä sellaiset menetelmät asiakkaan toiminnan seuraamiseksi, että mahdollinen poikkeava ja epänormaali toiminta voidaan havaita. Seuranta on suhteutettava asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä siihen liittyviin riskeihin. Isompien ilmoitusvelvollisten osalta jatkuva seuranta vaatii käytännössä tietojärjestelmäpohjaisen seurannan (Aluehallintovirasto 2014.)

Erityinen selonottovelvollisuus eli niin kutsuttu huolellisuusvelvollisuus liittyy sellaisiin asiakkaan liiketoimiin, jotka syystä tai toisesta ovat epätavallisia tai poikkeuksellisia. Erityistä huomiota on kiinnitettävä liiketoimiin, jotka rakenteeltaan tai suuruudeltaan poikkeavat asiakkaalle tavanomaisesta tai jotka ilmoitusvelvollis-

sen koon tai toimipaikan osalta poikkeavat tavanomaisesta. Myös sellaisia liiketoimia, joilla ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta, tai jotka eivät sovi yhteen ilmoitusvelvollisen kokemuksen tai tietojen kanssa, on seurattava normaalia huolellisemmin (Aluehallintovirasto 2014.) Tällaisia liiketoimia ovat esimerkiksi suuret tilisiirrot ja käteistalletukset, jotka poikkeavat merkittävästi asiakkaan normaalista asioinnista.

Mainituissa tai niiden kaltaisissa epätavallisissa tilanteissa ilmoitusvelvollisen on pyydettävä asiakkaalta selvitys omaisuuden alkuperästä ja suunnitellusta käyttötarkoituksesta. Lisäksi ilmoitusvelvollinen voi itsenäisesti hankkia asiaan liittyviä selvityksiä esimerkiksi viranomaisrekistereistä. Saamansa selvityksen perusteella ilmoitusvelvollisen on arvioitava, vaikuttaako liiketoimi edelleen epäilyttävältä. Tarvittaessa asiasta tulee tehdä ilmoitus rahanpesua valvovalle viranomaiselle, kuten KRP:n rahanpesun selvittelykeskukselle (Aluehallintovirasto 2014.)

Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus ja liiketoimen keskeyttäminen

Finanssialan toimijan on rahanpesulain 3 luvun 23 §:n mukaan viipymättä ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä. Ilmoitus tulee tehdä pääsääntöisesti sähköisesti, mutta poikkeustapauksessa jonkin erityisen syyn vuoksi ilmoitus on mahdollista tehdä myös muulla tavalla (RahanpesuL 3:23.) Pankin on annettava maksutta rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki tarpeelliset tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä rahanpesuepäilyn selvittämiseksi. Tiedot, joiden perusteella ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on tehty, tulee säilyttää erillään normaalista asiakasrekisteristä viiden vuoden ajan. Pankki ei saa paljastaa ilmoituksen tekoa sille, johon epäily kohdistuu, eikä myöskään muille henkilöille. Salassapitovelvollisuus koskee paitsi ilmoitusvelvollisen pankin henkilökuntaa, myös ulkopuolisia, jotka ovat jostain syystä saaneet tietoonsa salassa pidettäviä tietoja (Fiva 2015d.)

Pankin on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä liiketoimen suorittamisesta, jos liiketoimi on epäilyttävä tai jos on muutoin aihetta epäillä

varojen alkuperän laillisuutta tai liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Jos liiketoiminta ei voida jättää toteuttamatta taikka jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen tosiasiallisen edunsaajan selville saamista, pankki voi suorittaa liiketoimen, minkä jälkeen asiasta on välittömästi tehtävä ilmoitus (Fiva 2015e.)

Rahanpesulain mukaan pankin on huolehdittava, että sen työntekijät saavat asianmukaisen koulutuksen rahanpesulain ja sen nojalla annettujen muiden säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Lisäksi pankin tulee toteuttaa asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät työnsä puolesta rahanpesuepäilyilmoituksen. Pankilla tulee myös olla omaan toimintaansa soveltuvia toimintaohjeita asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä selonteko- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta (RahanpesuL 6:34.)

Terrorismirikokset ja terrorismin rahoittaminen

Terrorismirikosten tunnusmerkistö on määritelty rikoslain 34a luvussa. Lista ja erilaisten rikosten kirjo on huomattavan pitkä aina ydinenergian käyttör rikoksesta räjähdერიkokseen ja ampuma-aserikoksesta biologisen aseiden kiellon rikkomiseen. Se, syyllistyykö henkilö terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen vai pelkkään tavalliseen rikokseen, riippuu lähinnä kontekstista, jossa rikos on tehty sekä myös itse rikoksen tekijästä. Rikoslain mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen voi syyllistyä henkilö, joka terroristisessa tarkoituksessa tekee jonkin rikoksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Tyypillistä terrorismirikoksille on siis se, että ne ovat omiaan aiheuttamaan vakavaa vaaraa tai vahinkoa jollekin valtiolle tai kansainväliselle järjestölle, oli rikos sitten mikä tahansa. Terrorismirikokset voidaan siis tapauksesta riippuen luokitella joko abstrakteiksi tai konkreettisiksi vaarantamisrikoksiksi, riippuen siitä onko vaaraa rikoksesta tosiasiallisesti aiheutunut (Tapani, 2013, s.82–89.) Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusten pituudet vaihtelevat sakosta elinkautiseen vankeuteen tehtyjen rikosten vakavuuden mukaan. Terrorismirikosten rangaistusajat vastaavat niin

sanottujen normaalien rikosten rangaistusaikoja, joissakin tapauksissa rangaistukset saattavat olla kuitenkin myös hieman ankarampia. Esimerkiksi tappoon syyllistynyt henkilö voidaan tuomita rikoslain henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia käsittelevän 21 luvun 1 §:n mukaan taposta vankeuteen määräajaksi, kuitenkin vähintään kahdeksaksi vuodeksi. Puolestaan taposta, joka kohdistuu kansainvälistä suojelua nauttivaan henkilöön, kuten esimerkiksi valtioiden presidentit ja pääministerit sekä diplomaattiset edustajat, on rikoslain terrorismirikoksia käsittelevän 34 a luvun 1 §:n mukaan tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi *tai elinkaudeksi*.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten lisäksi rikoslain 34a luvussa on kriminalisoitu myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittaminen sekä terroristiryhmän rahoittaminen (RL 34a:1).

Rikoslain 34a luvun 5 §:ssä säädetään terrorismin rahoittamisesta. Terrorismin rahoittamisesta voidaan tuomita se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia tai on tietoinen siitä, että varoilla rahoitetaan terrorismirikoksia. Terrorismin rahoittamiseen syyllistynyt henkilö on tuomittava terrorismin rahoittamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Myös terrorismin rahoittamisen yritys on rangaistava. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin luokitellaan muun muassa panttivangin ottaminen, kaappaus sekä sellainen tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä joko terroristisena pommi-iskuna, siviili-ilmailun tai kansainvälisen lentokentän turvallisuuden kohdistuvana laittomana tekona tai merenkulun turvallisuuteen kohdistuvana laittomana tekona. Lisäksi tällaisiksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyiksi rikoksiksi voidaan luokitella ydinräjähdერიкос, ydinenergian käyttörikos tai muu ydinaineeseen kohdistuva tai ydinainetta välineenä käyttäen tehty rangaistavaksi säädetty teko. Myös kansainvälistä suojelua nauttivien henkilöiden henkeen ja

terveyteen kohdistuvat rikokset on kriminalisoitu rikoslaisissa terrorismirikoksina (RL 34a:5.)

Terroristiryhmän rahoittamiseen puolestaan syyllistyy rikoslain mukaan henkilö, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja terroristiryhmälle tietoisena ryhmän tosiasiallisesta luonteesta. Terroristiryhmän rahoittamiseen syyllistynyt henkilö on tuomittava terroristiryhmän rahoittamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Myös terroristiryhmän rahoittamisen yritys on rangaistava (RL 34a:5a.)

Terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä on säännöksiä rahanpesulaissa ja toimenpiteet terrorismin rahoittamisen estämiseksi ovat pitkälti samoja kuin rahanpesun torjumistoimetkin. Vaikka terrorismi ei ole ollut Suomessa kovin suuri ongelma toistaiseksi, velvoittaa terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvä lainsäädäntö myös suomalaisia pankkeja.

3.2 FINANSSIVALVONTA JA KRP:N RAHANPESUN SELVITTELYKESKUS

Suomessa erityisesti Finanssivalvonta valvoo pankkeihin kohdistuvia rahanpesuun liittyvien erilaisten velvollisuuksien toteutumista. Finanssivalvonnan asemasta luotto- ja rahoituslaitosten sääntöjen noudattamista valvovana viranomaisena on säännelty rahanpesulain viidennen luvun 31 §:ssä.

Pankeilla on lakisääteinen velvollisuus tuntea asiakkaansa toiminta, havaita ja selvittää epäilyttäviä liiketoimia sekä ilmoittaa epäilyistään Rahanpesun selvittelykeskukselle. Rahanpesun selvittelykeskukselle tulee tehdä ilmoitus kaikista epäilyttäivistä liiketoimista (RahanpesuL 3:23.) Käytännön työssä tämä toteutuu monilla tavoilla. Ensinnäkin pankin tulee todentaa asiakkaan henkilöllisyys joka kerta hänen asioidessaan ja pankin tulee säilyttää kopio asiakkaan henkilöllisyyden todentamisasiakirjasta, jolloin asiakkaan esittäessä henkilöllisyydestodistuksensa voidaan sitä verrata pankilla olevaan kopioon. Asiakkaiden käyttäytymistä seurataan ja pankilla tulee olla asiakkaasta riittävät tiedot muun muassa sen var-

mistamiseksi, mikä on asiakkaan niin kutsuttua normaalia asiointia. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi asiakkuuden muoto, laajuus ja tarkoitus. Yhtenä konkreettisimmista keinoista asiakkaan tulee esittää pankille selvitys tallettamiensa käteisvarojen alkuperästä. Jos asiakkaan liiketoimet poikkeavat huomattavasti hänelle niin sanotuista normaaleista liiketoimista tai asiakkaan toiminta taikka käyttäytyminen on muutoin epäilyttävää, tulee ilmoitusvelvollisen finanssialan toimijan tehdä asiasta ilmoitus KRP:n rahanpesun selvittelykeskukselle. Myös poikkeuksellisen suuria tilisiirtoja seurataan.

Suomen Keskusrikospoliisin yhteydessä toimivan rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävänä ovat ensisijaisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen ja selvittäminen sekä viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa. Lisäksi KRP:n rahanpesun selvittelykeskus toimii yhteistyössä sekä vaihtaa tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä huolehtivien vieraiden valtioiden viranomaisten sekä erilaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Rahanpesun selvittelykeskus toimii yhteistyössä myös ilmoitusvelvollisten kanssa ja ylläpitää tilastoja tehdyistä rahanpesuepäilyilmoituksista ja liiketoimien keskeytyksistä. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskus pitää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä varten pysyvää automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävää henkilörekisteriä. Rahanpesun selvittelykeskus käsittelee sille tehdyt rahanpesuepäilyilmoitukset. Finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa, että ilmoitusvelvollisten menettelytavat, riskienhallinta ja sisäinen valvonta täyttävät lakien asettamat vaatimukset. Rahanpesun vastaisen lainsäädännön kehittämisestä puolestaan vastaa sisäasiainministeriö. (Poliisi, 2016.)

Ilmoitusvelvollinen tai sen toimihenkilö voidaan tuomita rangaistukseen asiakkaan tuntemiseen ja rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien velvollisuuksien laiminlyönnistä. Valvottava voi syyllistyä tuottamukselliseen rahanpesuun esimerkiksi silloin, jos se avustaa tai neuvoa asiakasta sijoitustoiminnassa, peiteyhtiöiden perustamisessa tai varojen siirrossa, vaikka sillä on aihetta suhtautua epäilevästi asiakkaan liiketoimiin (Rahanpesulaki 6:40–42.)

3.3 ILMOITUSVELVOLLISEN RAHANPESUUN LIITTYVÄT RIKKOMUKSET

Rahanpesulaissa on myös säädetty rangaistuksia ilmoitusvelvollisille heidän velvollisuuksiensa laiminlyönnistä. Tällaisia kriminalisoituja tekoja ovat muun muassa tuntemisvelvollisuuden rikkominen, rekisteröintirikkomus sekä rahanpesun ilmoitusrikkomus. Lisäksi ilmoitusvelvollinen tai sen palveluksessa oleva henkilö voi myös syyllistyä tuottamukselliseen rahanpesurikokseen. Yleensä näistä rikkomuksista säädetty rangaistus on sakko, jonka suuruus vaihtelee laiminlyönnin tai teon vakavuuden mukaan (RahanpesuL 6:40–42.)

Tuntemisvelvollisuuden rikkomiseen syyllistyy se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo velvollisuutensa asiakkaiden tuntemisesta tai asiakkaan tuntemistietojen säilyttämisestä. Tuntemisvelvollisuuden rikkomisesta voidaan tuomitta rahanpesulain mukaan sakkoon. (RahanpesuL 6:40.) Rekisteröintirikkomukseen puolestaan syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö rekisteröitymisvelvollisuuden, jatkaa edelleen rekisteröinnin yhteydessä kielletyn toiminnan harjoittamista tai rekisteristä poistettuna jatkaa toimintaansa. Rekisteröintirikkomukseen syyllistynyt on tuomittava sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta (RahanpesuL 6:41.) Jos taas tahallaan tai huolimattomuudesta jättää tekemättä ilmoituksen rahanpesuepäilystä tai epäilyttävästä liiketoimesta tai paljastaa tällaisen ilmoituksen tekemisen ulkopuoliselle taikka sille josta ilmoitus on tehty, syyllistyy rahanpesun ilmoitusrikkomukseen. Lisäksi rahanpesun ilmoitusrikkomukseksi luokitellaan se lonottovelvollisuuden täyttämättä jättäminen, jonka vuoksi ei havaita ilmoitusvelvollisuuden olemassaoloa. Rahanpesun ilmoitusrikkomuksesta on tuomittava rahanpesulain mukaan sakkoon (RahanpesuL 6:42.)

Rikemaksun suuruus perustuu yleensä tapauskohtaiseen kokonaisarviointiin. Rikemaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon ilmoitusvelvollisen menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika. Oikeushenkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrättävä rikemaksu on puolestaan vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa (FivaL 4:38.)

Finanssivalvonta voi myös antaa valvottavalle tai muulle finanssimarkkinoilla toimivalle taholle julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee finanssimarkkinoita koskevien säännösten tai niiden nojalla annettujen muiden määräysten vastaisesti. Valvottavalle voidaan antaa julkinen varoitus myös silloin, jos valvottava tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee toimilupansa ehtojen tai toimintaansa koskevien sääntöjen vastaisesti. Julkinen varoitus voidaan antaa vain silloin, kun asia kokonaisuutena arvioiden anna aiheuttaa ankarampiin toimenpiteisiin (FivaL 4:39.)

Seuraamusmaksu voidaan määrätä sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo esimerkiksi arvopaperimarkkinalain, sijoituspalvelulain, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain, arvopaperitileistä annetun lain, maksulaitoslain, sijoitusrahastolain tai luottolaitostoiminnasta annetun lain säännöksiä tai päätöksiä. Seuraamusmaksu voidaan määrätä oikeushenkilölle tai sen sijasta sellaiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalla henkilöllä, jonka velvollisuuksiin teko tai laiminlyönti kohdistuu. Kyseiselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun edellytyksenä on, että henkilö on myötävaikuttanut tekoon tai laiminlyöntiin merkittävällä tavalla. Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun, jos se on suuruudeltaan enintään miljoona euroa. Muussa tapauksessa seuraamusmaksun määrää Finanssivalvonnan esityksestä markkinaoikeus. Rikemaksun tavoin myös seuraamusmaksun määrä perustuu aina tapauskohtaiseen kokonaisarviointiin. Rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. (FivaL 4:40–41.)

4 RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS 2017

4.1 RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSEN TAVOITE

Valtiovarainministeriön rahanpesulainsäädännön uudistamista valmisteleva työryhmä aloitti toimintansa syksyllä 2014. Työryhmän tehtävänä oli arvioida rahanpesun ja terrorismin rahoituksen valvontarakennetta ja seuraamusjärjestelmää Suomessa sekä rahanpesun estämiseen vaadittavia viranomaisresursseja. EU:n neljännen rahanpesudirektiivin kansallinen täytäntöönpano Suomessa edellyttää merkittäviä muutoksia rahanpesulakiin. Tämän vuoksi ollaan säätämässä kokonaan uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä, ja voimassa oleva laki kumotaan.

Kuva 1. Suomalaisen lainsäädäntöprosessin vaiheet (Patrikainen, 2015)

Valtiovarainministeriön esitys lakiuudistuksesta julkaistiin marraskuussa 2015, jonka jälkeen esitys siirtyi kolmen kuukauden mittaiselle lausuntokierrokselle. Lausuntoajan päättyessä perjantaina 22. tammikuuta 2016 valtiovarainministeriö oli saanut 35 lausuntoa rahanpesulainsäädännön uudistamisesta (Valtiovarainministeriö, 2016). Lausuntokierroksen jälkeen Sisäministeriö on asettanut hankkeen hallituksen esityksen valmistelemiseksi laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hankkeen tavoitteena on viimeistellä tarvittava kansallinen lainsäädäntö liittyen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin, joka annettiin toukokuussa 2015 (Sisäministeriö, 2016.)

Muutospaineita Suomen rahanpesulainsäädännölle ovat luoneet muun muassa Euroopan Unionin neljäs rahanpesudirektiivi sekä Maksajan tiedot-asetus. Lisäksi myös rahanpesun vastainen kansainvälinen työryhmä FATF on jo aiemmin todennut, että Suomen rahanpesulainsäädännössä on joitakin puutteellisuuksia, eikä se täysin vastaa heidän suosituksiaan (Oikeusministeriö, 2010). Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat neljännen rahanpesudirektiivin 20. päivänä toukokuuta 2015, jolla korvattiin aiempi kolmas rahanpesudirektiivi. Neljännen rahanpesudirektiivin tavoitteena on estää entistä tehokkaammin unionin rahoitusjärjestelmän hyväksikäyttö rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Direktiivin tarkoituksena on myös varmistaa EU-sääntelyn yhdenmukaisuus FATF:n helmikuussa 2012 hyväksymien rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevien kansainvälisten normien kanssa. Neljännessä rahanpesudirektiivissä säädetään kokonaisvaltaisesta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiperusteisesta lähestymistavasta, asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta, tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa koskevista tiedoista sekä ilmoitusvelvollisuudesta (Valtiovarainministeriö, 2015b. s. 54, 64)

Maksajan tiedot asetus puolestaan on Suomessa sellaisenaan sovellettavaa oikeutta, jota tullaan soveltamaan 26.6.2017 alkaen. Asetuksella kumotaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1781/2006 maksajaa koskevien tietojen toimittamisesta varainsiirtojen mukana. Asetuksella pyritään varmistamaan, että koko EU:n alueella noudatetaan yhtenäisellä tavalla FATF:n hyväksymiä rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevia kansainvälisiä normeja rahansiirtoja tehtäessä (Valtiovarainministeriö, 2015b. s. 64)

Valtiovarainministeriön esityksellä saatetaan kansallisesti täytäntöön neljäs rahanpesudirektiivi ja maksajan tiedot-asetus, mutta siinä arvioidaan myös mahdollisia viranomaisyhteistyön esteitä ja esitetään ehdotuksia niiden poistamiseksi. Esitys sisältää myös ehdotuksen kansallisen keskitetyn rekisterin perusta-

miseksi. (Valtiovarainministeriö, 2015a.) Ministeriön työryhmän esitys rahanpesulainsäädännön kokonaisvaltaisesta uudistuksesta valmistui syksyllä 2015 ja uuden lain on tarkoitus astua voimaan vuonna 2017.

Lakiuudistuksen tavoitteena on, että lainsäädännössä otetaan aiempaa selkeämmin huomioon kansainvälisen rahanpesudirektiivin riskiperusteinen lähestymistapa. Lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa viranomaisten toimivaltuuksia ja lisätä viranomaisten välistä yhteistyötä rahanpesun torjunnassa. Nykylainsäädännön puutteet viranomaisten toimivaltuuksissa ovat osittain estäneet tehokkaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnan. Toimivaltuuksien yhdenmukaistamisella pyritään myös ehkäisemään sellaisten tilanteiden syntyminen, joissa osa lainsäädännön soveltamisalan piiriin kuuluvista toimijoista jää valvonnan ulkopuolelle, vaikka kyseisen yrityksen toimialaan tai toimintaan liittyy vähäistä suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski. Esityksellä luodaan myös yhtenäiset valtuudet hallinnollisten seuraamusten määräämiseksi direktiivin ja asetuksen soveltamisalan piiriin kuuluville valvontaviranomaisille (Valtiovarainministeriö, 2015b. s. 72)

Esityksen tavoitteena on lisäksi luoda toimiva ja mahdollisimman kustannustehokas kansallinen järjestelmä sen varmistamiseksi, että yhteisöjen omistajista ja tosiasiallisista edunsaajista on olemassa tieto keskitetyssä rekisterissä, kun yksittäisen henkilön omistus tai määräysvalta yhteisössä ylittää 25 prosenttia. Esityksessä on tarkoitus varmistaa, että Patentti- ja rekisterihallituksella ja yhteisöillä olisi aikaa kerätä rekisteriin tarvittavat tiedot ottaen huomioon myös kaupparekisteriin vaikuttavat vireillä olevat muut lainsäädäntöhankkeet (Valtiovarainministeriö, 2015b. s. 72)

Seuraavaksi käsittelen rahanpesulainsäädännön uudistuksen vaikutuksia erityisesti pankkitoiminnan kannalta. Uudistuksella on myös muita vaikutuksia, mutta rajaan ne tämän työn käsittelyn ulkopuolelle.

4.2 RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET

Lakiehdotus liittyy EU-säädösten voimaan saattamisen lisäksi valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja sillä haetaan säästöjä muun muassa tehostamalla viranomaistoimintaa. Rikosten torjuntaan lailla on sekä suoraa, että välillisiä vaikutuksia. Uusien säännösten on tarkoitus lisätä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ennalta estettävyyttä ja valvonnan tehokkuutta. Lakiehdotuksella on suoraa vaikutuksia rikosten torjuntaan, sillä rikkomuksien seuraamusmaksut nousevat ja rikoksesta kiinnijääminen muuttuu tulevaisuudessa todennäköisemmäksi ja helpommaksi. Välillisiä vaikutuksia rikosten torjuntaan ovat muun muassa rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvän rikollisuuden väheneminen sen vuoksi, että rikokset vaativat entistä enemmän suunnittelua ja rikosten tekeminen vaikeutuu uuden lain tultua voimaan (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 87 ja 93.)

Kustannukset

Lakiehdotuksen esittämät uudistukset koskettavat laajaa eri toimialojen yritysjoukkoa sekä useita viranomaistahoja. Valtiovarainministeriön esityksessä on pohdittu lakiuudistuksen vaikutuksia myös erilaisten sidosryhmien näkökulmasta. Esityksessä on pohdittu lähinnä uudistuksesta aiheutuvia taloudellisia kustannuksia. Julkaisussa todetaan, että ”ehdotetuilla säännöksillä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia rahoitussektoriin, koska ilmoitusvelvollisten menettelytapasäännöksiä asiakkaan tuntemisvelvollisuuden osalta ei esimerkiksi ehdoteta merkittävästi muutettavan verrattuna nykyilmoitussäädäntöön.” (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 89.) Työryhmämuistiossa todetaan kuitenkin, että kustannuksia saattaa aiheutua poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön käsitteen laajentumisesta, uusien riskiarvioiden tekemisestä ja uusista rekistereistä. Myös joitakin kustannuksia vähentäviä uudistuksia saattaa olla tiedossa. Valtiovarainministeriön esityksessä todetaan, että lakiehdotuksen myötä rekistereistä saatavat yritysten tiedot, joita luotto- ja rahoituslaitosten ei enää tarvitse omatoimisesti selvittää muualta, saattavat muodostua pankeille kustannustehokkaammiksi nykytilanteeseen verrattuna (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 89.)

Soveltamisala

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskevan uuden lainsäädännön soveltamisala ei muuttuisi merkittävästi nykyisin voimassa olevasta sääntelystä. Muutamia uudistuksia lainsäädännön soveltamisalaan kuitenkin on tulossa. Ensinnäkin lakia sovellettaisiin tavarakauppaa käyviin henkilöihin, jos maksu suoritetaan tai vastaanotetaan käteisenä ja sen suuruus on yhtenä tai useina toisiinsa kytkeytyneinä suorituksina yhteensä vähintään 10 000 euroa. Euromääräinen raja-arvo tulee laskemaan voimassa olevan lain 15 000 eurosta 10 000 euroon, eli valvontaa ollaan siis hieman tiukentamassa. (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 78) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ostajan henkilöllisyys sekä käteisvarojen alkuperä tulee selvittää silloin, kun kyseinen euromääräinen raja-arvo ylittyy myytäessä tuotteita käteisellä. Lähtökohtaisesti tämä ei päde yritysten osalta tilisiirtoihin sen vuoksi, koska raha on tällöin jo liikkunut pankin kautta ja pankki on osaltaan toteuttanut toimenpiteet rahanpesuepäilyjen selvittämiseksi ja ilmoittamiseksi. Pankkeihin ei suoraan sovelleta tätä euromääräistä käteistalletusten raja-arvoa, vaan pankin on selvitettävä varojen alkuperä ja tehtävä rahanpesuilmoitus aina, kun liiketoimi vaikuttaa ilmoitusvelvollisen mielestä epäilyttävältä tai on muutoin aiheutta epäillä toimien laillisuutta.

Uuden lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat voimassa olevasta laista poiketen myös virtuaalivaluutan liikkeeseenlaskijat, liike- tai ammattitoimintana virtuaalista valuutanvaihtoa harjoittavat tai virtuaalisen valuutanvaihdon markkinapaikat. Virtuaalivaluutoilla tarkoitetaan erilaisia virtuaali- tai vertaisvaluutoiksi kutsuttuja tuotteita, joita käytetään vaihdannan välineinä oikean valuutan tapaisesti (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 78.) Markkinoille on ilmestynyt viime vuosina erilaisia virtuaalivaluuttoja, joista tunnetuin lienee bitcoin (Verohallinto, 2013). Arviossa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että virtuaalivaluuttoihin on havaittu liittyvän kohonneita eli normaaleja suurempia riskejä rahanpesuun sekä terrorismin rahoittamiseen liittyen. Lisäksi virtuaalivaluuttojen ja niiden tarjoajien määrän ennakoitaan lähivuosina kasvavan entistä enemmän (Valtiovarainministeriö, 2015b s.78.)

Soveltamisala laajenisi myös siten, että poliittisesti vaikutusvaltaisilla henkilöillä tarkoitettaisiin ulkomaisten lisäksi myös kotimaisia poliittisesti vaikutusvaltaisia

henkilöitä. Kotimaisiksi poliittisesti vaikutusvaltaisiksi henkilöiksi luetaan myös kotimaisten poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden lähipiiriin kuuluvat henkilöt, kuten kumppanit, perheenjäsenet, läheiset sukulaiset, yhtiökumppanit ja muut läheiset. (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 78–79) Erityisesti tämä soveltamisalan uudistus tulee vaikuttamaan suomalaisiin finanssialan toimijoihin. Asiakkailta kysytään jo nyt asiakassuhdetta perustettaessa, ovatko he poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä ja tämä on rahanpesun estämisen kannalta keskeistä päivittäisessä toiminnassa ja valvonnassa pankkialalla.

Nykyisin poliittisesti vaikutusvaltaisia asiakkaita tulee vastaan melko harvoin. Kun tulevaisuudessa poliittisesti vaikutusvaltaisiksi henkilöiksi tullaan lukemaan myös suomalaiset poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt, tulee tällaisten asiakkaiden määrä varmasti lisääntymään. Epäselvää on vielä se, keitä näihin kotimaisiin poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin luetaan. Voisi olettaa, että poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä olisivat ainakin esimerkiksi valtionpäämiehet lähipiireineen, mutta käsittäisikö poliittinen vaikutusvaltaisuus myös alueellisella tai paikallisella tasolla politiikkaan osallistuvat henkilöt? Isommassa mittakaavassa esimerkiksi kunnallispolitiikkaan osallistuvat henkilöt tuskin ovat vaikutusvaltaisia, mutta tietyn pankin tai konttorin kannalta tällaisetkin henkilöt voivat olla poliittisesti vaikutusvaltaisia. Lakiuudistusaloitteessa ei ole tarkemmin täsmennetty sitä, miten poliittisesti vaikutusvaltaiset kotimaiset henkilöt tullaan tulevaisuudessa määrittelemään.

Riskiarvio

Uuden lainsäädännön myötä Suomessa tulisi laatia kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio, jonka tarkoituksena on yksilöidä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit lain soveltamisalan piiriin kuuluvilla toimialoilla sekä tukea ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa ja voimavarojen kohdentamista. Lisäksi riskiarvio tukisi eri toimialojen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevien yhdenmukaisten toimintatapojen laadintaa, ja antaisi toimivaltaisille valvontaviranomaisille, asianajajayhdistykselle ja ilmoitusvelvollisille tietoa näiden omien riskiarvioiden laatimisen tueksi. (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 79)

Toimivaltaisten valvontaviranomaisten olisi myös laadittava riskiarvio valvontansa piiriin kuuluvien ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä. Riskiarviossa olisi otettava huomioon komission laatima EU:n laajuinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio sekä kansallinen riskiarvio, ja ilmoitusvelvollisten ja niiden asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit. Lisäksi myös ilmoitusvelvollisten olisi uuden lainsäädännön mukaan tunnistettava ja arvioitava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta toiminnalleen aiheutuvia riskejä. Tähän tarkoitukseen tulisi lisäksi laatia kirjallinen riskiarvio. Riskiarviota olisi päivitettävä säännöllisesti, vähintään kuitenkin viiden vuoden välein. Kyseinen riskiarvio ja sen muutokset olisi toimitettava tämän lain mukaiselle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle. Riskiarviossa olisi otettava huomioon muun muassa asiakkaat, maat tai maantieteelliset alueet, tuotteet ja palvelut, liiketoimet sekä jakelukanavat (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 104–106.) Tämä voisi käytännössä tarkoittaa sitä, että tulevaisuudessa pankkien tulisi laatia toimintansa kannalta oleellisista riskeistä erilaisia riskiarvioita rahanpesua valvoville viranomaisille. Asiakkaista, erilaisista toimialoista sekä rahanpesusta yleisestikin tulisi laatia tarkemmat riskiluokitukset kuin nykyään ja pankkien tulisi tehostaa rahanpesun ehkäisyä ja valvontaa.

Riskiperusteinen lähestymistapa ja asiakkaan tunteminen

Uusi lainsäädäntö tulee perustumaan toimivaltaisten valvontaviranomaisten, asianajajayhdistyksen ja ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvioihin. Tämä riskiperusteinen lähestymistapa korostuu erityisesti ilmoitusvelvollisten velvollisuudessa tuntea asiakkaansa. Käytännössä tämä uudistus tarkoittaa muun muassa sitä, että varsinaisesta yksinkertaistettua asiakkaan tuntemista koskevista menettelysäännöksistä luovuttaisiin (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 111–112.) Näin lainsäädäntö asettaisi ilmoitusvelvolliselle aiempaa laajemman velvollisuuden huolehtia riskiperusteisesti asiakkaansa tuntemisesta ja tunnistamisesta. Ilmoitusvelvollisen olisi huomioitava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta täyttäessään asiakkaaseen liittyvät riskitekijät, tuotteeseen, palveluun, maksuliikenteeseen tai toimitustapaan liittyvät riskitekijät ja maantieteelliset riskitekijät (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 79–80.) Uusi riskiperusteinen

lähestymistapa tulee varmasti lisäämään pankin veloitteita asiakkaan tuntemisen ja tunnistamisen suhteen.

Laissa säädettäisiin myös keskitetystä yhteyshenkilöstä (central contact point), jolla tarkoitetaan henkilöä, joka huolehtii ulkomaisen maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön lukuun Suomessa toimivien edustajien rahanpesulaissa tarkoitettujen säännösten noudattamisesta ja Finanssivalvonnalle toimitettavista asiakirjoista ja tiedoista. Työryhmän ehdotus riskiperusteisesta lähestymistavasta sekä yhteyshenkilöstä perustuu neljänteen rahanpesudirektiiviin (Valtiovarainministeriö, 2015b s.79–80.)

Aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteri

Aluehallintovirasto valvoo tällä hetkellä valtakunnallisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista joidenkin ilmoitusvelvollisten osalta. Nyt Aluehallintovirastoon esitetään perustettavaksi uusi julkinen rahanpesun valvontarekisteri, johon ilmoitusvelvollisten olisi rekisteröidyttävä. Tähän uuteen rekisteriin kerättäisiin kaikki tiedot aluehallintoviraston rahanpesulain nojalla valvomista ilmoitusvelvollisista. Tarkoituksena on, että rekisteriin tehtäisiin ilmoituksia sekä mahdollisia rekisterikyselyjä sähköisesti. Rekisteriin arvioidaan rekisteröitävän noin 3 500–4 500 ilmoitusvelvollista (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 80 ja s. 116–119.)

Edunsaajarekisteri

Uusi lainsäädäntö asettaisi yrityksille kaupparekisterilain muutoksella velvollisuuden tuntea ja selvittää tosiasialliset edunsaajansa. Lähtökohtana on, että yritys hyödyntää kaikkia sen käytettävissä olevia tietoja edunsaajan selvittämisessä. Sen lisäksi yrityksille asetettaisiin aktiivinen selonottovelvollisuus, joka koskisi suoraan omistajana olevia ihmisiä ja oikeushenkilöitä, jos nämä käyttävät yli 25 prosentin määräysvaltaa. Tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka käyttää todellista määräysvaltaa oikeushenkilössä. Pääsääntöisesti yhdistysten osalta edunsaajana pidettäisiin sen hallituksen puheenjohtajaa ja säätiön osalta hallituksen jäseniä. Rekisteröintivelvollisuus ei tulisi koskemaan

säännellyillä markkinoilla kaupankäynnin kohteena olevia yhtiöitä, joita koskee jo arvopaperimarkkinalain nojalla niin kutsuttu liputusvelvollisuus, jonka alaraja on viisi prosenttia.

Uusi rekisteri perustettaisiin Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterin yhteyteen. Yritykset, yhdistykset ja säätiöt tulisivat toimittamaan tietoja rekisteriin, eikä yhteisömuoto vaikuttaisi ilmoitusvelvollisuuteen. Rekisterissä olisi tietoja paitsi omistajista, myös tosiasiallisista edunsaajista. Rekisteri lisäisi yritysten omistuksen avoimuutta ja tietojen saatavuutta. Samalla tästä yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä tulisi yhteinen ilmoituskanava kauppa-, yhdistys-, ja säätiörekisteriin ja yhteinen väylä tietopalveluihin (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 80–83.)

Edunsaajarekisteriin merkittäisiin vain niin sanottu ensimmäinen omistajaporras, jotta yritysten hallinnollinen taakka pysyisi kohtuullisena. Julkisissa rekisteritiedoissa näkyisi omistajan ja tosiasiallisen edunsaajan nimi, syntymäkuukausi ja -vuosi, kansalaisuus, asuinvaltio sekä tosiasiallisen edunsaajan aseman luonne ja laajuus. Viranomaiset näkisivät lisäksi henkilötunnuksen ja kotiosoitteen. Ehdotettavan lainsäädännön muutoksen ja uuden rekisterin ensisijaisena tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista ja helpottaa tietojen saantia (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 80–83.)

Rahanpesun selvittelykeskus

Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskusta koskevaa sääntelyä ei tulisi juurikaan muuttamaan ja se säilyttäisi nykyisen asemansa sekä toimivaltansa. Kuitenkin rahanpesun selvittelykeskuksen tietojenvaihtoa koskevia säännöksiä täydennettäisiin siten, että ne vastaisivat neljännen rahanpesudirektiivin rahanpesun selvittelykeskusten välistä tietojenvaihtoa koskevien säännösten asettamia vaatimuksia (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 83.) Pankkien tulisi siis jatkossakin raportoida esimerkiksi epäilyttävistä liiketoimista rahanpesunselvittelykeskukselle entiseen tapaan.

Tietosuoja

Lainsäädännön uudistus tulisi työryhmän mukaan täsmentämään eräitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan liittyviä henkilötietojen käsittelytilanteita, mutta kokonaisuutena arvostellen ehdotetut uudet säännökset eivät kuitenkaan toisi kovin merkittäviä muutoksia nykytilanteeseen henkilötietojen suojan osalta (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 84.)

Viranomaisten toimivaltuudet

Työryhmä esittää, että rahanpesulaissa toimivaltaisia valvontaviranomaisia olisivat nykyllä säädettyä vastaavasti Finanssivalvonta, Poliisihallitus, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Patentti- ja rekisterihallitus ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Toimivaltuuksien soveltamisesta asianajajayhdistykseen säädettäisiin erikseen. Viranomaisilla olisi oikeus tehdä tarkastuksia, rajoittaa ilmoitusvelvollisen toimiluvanvaraista toimintaa, perua ilmoitusvelvollisen toimilupa tai rekisteröinti, rajoittaa ilmoitusvelvollisen johdon toimintaa määräajaksi, asettaa uhkasakko sekä toimeenpanokielto ja antaa oikaisukehoitus. Ilmoitusvelvollisten tulee toimittaa toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle tämän pyytämät tiedot ja selvitykset rahanpesuun liittyen (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 84.)

Laissa säädettäisiin myös uudesta järjestelmästä rahanpesuun liittyvien rikkomusten ilmoittamiseksi. Ilmoitusvelvollisella olisi joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta oltava menettelytavat, joita noudattamalla sen palveluksessa olevat tai asiamiehet voivat ilmoittaa sen sisällä riippumattoman kanavan kautta tämän lain säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Lisäksi toimivaltaisen valvontaviranomaisen olisi ylläpidettävä järjestelmää, jonka kautta se voi vastaanottaa ilmoituksia rahanpesulakiin liittyvistä väärinkäytösepäilyistä (Valtiovarainministeriö 2015b s. 84.)

Seuraamukset ja muutoksenhaku

Yksi esityksen keskeisistä muutosehdotuksista liittyy hallinnollisiin seuraamuksiin. Lakiuudistuksen myötä rahanpesulaissa säädettäisiin hallinnollisista seuraamuksista, joista osa on rahamääräisiä. Voimassa olevan rahanpesulain mukaiset

tuntemisvelvollisuuden rikkominen, rekisteröintirikkomus ja rahanpesun ilmoitusrikkomus dekriminisoitaisiin (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 85) Seuraamusten määräämisestä ja hallinnollisten rahamääräisten seuraamusten tasosta säädetään neljännen rahanpesudirektiivin 6 luvun 4 jaksossa, jonka vuoksi suomalaiset rahanpesulaissa määritellyt seuraamukset tulee päivittää tätä määritelmää vastaaviksi. Neljännen rahanpesudirektiivin mukaan hallinnollinen seuraamus voidaan määrätä ilmoitusvelvolliselle, joka rikkoo vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti asiakkaan tuntemis- ja tunnistamisvelvollisuutta, epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle, tietojen säilyttämistä tai sisäistä valvontaa koskevia säännöksiä. Direktiivissä tarkoitettuja hallinnollisia seuraamuksia ovat julkinen varoitus, toiminnan keskeytyspäätös, toimiluvan peruminen tai tilapäinen rajoittaminen, johdon toiminnan rajoittaminen ja hallinnolliset rahamääräiset seuraamukset (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 73–74.)

Työryhmä kartoitti työnsä aikana vaihtoehtoisia malleja sille, mitkä viranomaiset voisivat määrätä hallinnollisen seuraamuksen. Niin kutsutun *keskitetyn mallin* mukaan valtuudet määrätä hallinnollinen seuraamus rahanpesulain nojalla säädettäisiin vain yhdelle viranomaiselle, jolle muut viranomaiset tekisivät esityksensä. Käytännössä tämä viranomainen olisi ollut Fiva (Valtiovarainministeriö 2015b, s. 74.) Työryhmä päätyi kuitenkin niin sanottuun *hajautettuun malliin*, jonka mukaan kaikki toimivaltaiset valvontaviranomaiset voisivat määrätä rikemaksun, julkisen varoituksen tai seuraamusmaksun ilmoitusvelvollisille, eli muun muassa pankeille, jos nämä eivät noudata rahanpesun estämiseen liittyviä velvoitteitaan. Esityksessä on päädytty hajautettuun malliin, koska sillä turvataan kaikkien toimivaltaisten viranomaisten yhdenmukaiset toimivaltuudet, ilmoitusvelvollisen toimintaa koskevan asiantuntemuksen säilyttäminen läpi koko valvonta-, tutkinta- ja sanktiointiprosessin sekä seuraamusjärjestelmän vertailtavuus. Tulevaisuudessa rahanpesun estämistä valvovia viranomaisia tulee olemaan useampia: Finanssivalvonta, Poliisihallitus, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, PRH, Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja asianajajayhdistys eli Suomen asianajajaliitto. Niille kaikille tulee taata toimivaltuksiensa yhtäläinen toteutuminen. Jat-

kossa rahanpesun estämisen valvonta ja siihen liittyvien sanktioiden, eli hallinnollisten seuraamusten määrääminen kuuluisi siis useille eri viranomaistahoille (Valtiovarainministeriö 2015b, s. 74–76.)

Toimivaltainen valvontaviranomainen voisi määrätä jatkossa pankille rikemaksun, julkisen varoituksen tai seuraamusmaksun, jos ne rikkovat rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä velvoitteitaan. Toimivaltainen valvontaviranomainen voi määrätä rikemaksun pankille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo asiakkaan tuntemis- tai tunnistamisvelvoitteen, epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemisen, tietojen tallentamisen, työntekijöiden koulutuksen, suojelemisen taikka toimintaohjeiden antamisen, rikkomusepäilystä ilmoittamisen tai aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteriin rekisteröitymisen. Rikemaksu määrättäisiin myös maksajan tiedot -asetuksen rikkomisesta. Oikeushenkilöille määrättävä rikemaksu olisi vähintään 5000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnollisille henkilöille määrättävä rikemaksun suuruus olisi puolestaan vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa. Lisäksi toimivaltainen viranomainen voisi edelleen antaa pankille julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee muiden rahanpesulain säännösten tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 85–86.)

Toimivaltainen valvontaviranomainen voisi määrätä seuraamusmaksun vastavien säännösten rikkomisista kuin rikemaksussakin, pois lukien rekisteröitymisvelvollisuuden rikkomukset. Edellytykset seuraamusmaksun tunnusmerkistön täyttymiselle asetettaisiin kuitenkin huomattavasti korkeammalle kuin rikemaksun kohdalla. Edellytyksenä olisi, että säännöksiä on rikottu tahallaan tai huolimattomuudesta vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 86.)

Luotto- ja rahoituslaitoksille määrättävät seuraamukset eroaisivat jonkin verran muille ilmoitusvelvollisille määrättävistä seuraamuksista. Finanssivalvonnan määräämä seuraamusmaksu saisi olla enintään joko kymmenen prosenttia luotto- tai rahoituslaitoksen tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai vaihtoehtoisesti viisi miljoonaa euroa, sen mukaan kumpi vaihtoehtoista

on suurempi. Muille ilmoitusvelvollisille määrättävä seuraamusmaksu saisi puolestaan olla enintään joko kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saavutettu määriteltävissä oleva hyöty, tai miljoona euroa, sen mukaan kumpi on korkeampi (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 86.)

Toimivaltainen valvontaviranomainen ei voisi määrätä seuraamusmaksua luonnolliselle henkilölle teosta tai laiminlyönnistä, joka on jo laissa säädetty muutoin rangaistavaksi. Toimivaltainen valvontaviranomainen voisi kuitenkin uuden lain-säädännön mukaan määrätä seuraamusmaksun ja jättää asian ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle, jos teko tai laiminlyönti on sen haitallisuus, siitä ilmenevä tekijän syyllisyys sekä siitä saatu hyöty ja muut tekoon tai laiminlyöntiin liittyvät seikat huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden vähäinen. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä oikeushenkilölle määrättävän seuraamusmaksun lisäksi tai sen sijasta sellaiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalle henkilölle, jonka velvollisuuksien vastainen edellä tässä pykälässä säädetty teko tai laiminlyönti on ja joka on myötävaikuttanut tekoon tai laiminlyöntiin merkittävästi. Seuraamusmaksun enimmäismäärä luonnolliselle henkilölle on miljoona euroa (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 16.)

Toimivaltainen valvontaviranomainen voisi jättää rikemaksun määräämättä tai julkisen varoituksen antamatta, jos henkilö on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin virheen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut virheestä toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle viivytyksettä. Rikemaksu voidaan jättää määräämättä tai varoitus antamatta myös silloin, kun virheellistä menettelyä on pidettävä vähäisenä tai rikemaksun määräämistä tai julkisen varoituksen antamista on muutoin pidettävä tapauksessa kohtuuttomana (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 15.)

Lisäksi toimivaltaisen valvontaviranomaisen olisi julkistettava rikemaksu, julkinen varoitus ja seuraamusmaksu. Seuraamusta koskevat tiedot tulee säilyttää toimivaltaisen valvontaviranomaisen internetsivuilla viiden vuoden ajan julkistamisesta. Toimivaltainen valvontaviranomainen voisi ehdotuksen mukaan lykätä julkistamista, julkistaa seuraamuksen anonyymisti tai jättää seuraamusta koskevan päätöksen julkistamatta, jos voidaan katsoa, että seuraamuksen kohteena olevan

henkilön henkilöllisyyden julkistaminen olisi kohtuutonta tai vaarantaisi jollakin tavalla meneillään olevan viranomaistutkinnan (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 16.).

Rahanpesua valvovien viranomaisten päätöksistä voitaisiin valittaa hallinto-oikeuteen lukuun ottamatta Finanssivalvontaa ja Tilintarkastusvalvontaa, joiden tekemiä päätöksiä koskevasta valitusoikeudesta säädetään erikseen Fivalaissa ja tilintarkastuslaissa (Valtiovarainministeriö, 2015b s. 86.)

5 CASE LIEDON SÄÄSTÖPANKKI

Työ on toteutettu toimeksiantona Liedon Säästöpankille, joka on itsenäinen vuonna 1895 perustettu säästöpankki. Liedon Säästöpankki kuuluu Säästöpankkien yhteenliittymään ja Säästöpankkiryhmään. Vuosi 2016 on pankin 121. toimintavuosi. Pankilla on tällä hetkellä yhdeksän konttoria seitsemällä paikkakunnalla; kolme Turussa sekä konttorit Kaarinassa, Liedossa, Loimaalla, Naantalissa, Paimiossa ja Raisiossa. Liedon Säästöpankki harjoittaa pankkitoimintaa ja tarjoaa asiakkailleen monipuolisia pankkipalveluja sekä välittää yhteistyökumppaneidensa tuotteita. Välitetyt tuotteet käsittävät luotto-, sijoitus- ja vakuutus tuotteita, joita tarjoavat muun muassa SP-Rahastoyhtiö Oy sekä Sp-Koti Oy. Liedon Säästöpankin asiakaskunnasta pääosa on yksityisasiakkaita ja pienyrityksiä (Liedon Säästöpankki, 2014.)

Säästöpankkien yhteenliittymä on säästöpankkien ja keskusyhteisönä toimivan Säästöpankkiliiton sekä niiden tytär- ja osakkuusyhteisöjen muodostama finanssiryhmä. Säästöpankit ovat itsenäisiä, alueellisia ja paikallisia pankkeja. Säästöpankkien tuote- ja palveluvalikoimaa täydentävät Säästöpankkiryhmään kuuluvien tuoteyhtiöiden kanssa tuotettavat muut finanssialan palvelut ja tuotteet. Liedon Säästöpankki kuuluu Säästöpankkien yhteenliittymään, johon kuuluvat yhteisöt muodostavat yhteenliittymästä annetussa laissa määritellyn taloudellisen kokonaisuuden, jossa Säästöpankkiliitto ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Säästöpankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisönä toimiva Säästöpankkiliitto osk., 25 säästöpankkia, Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oy ja edellä mainittujen konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset. Lisäksi yhteenliittymään kuuluu Sp-Rahastoyhtiö Oy.

Pankki on keskittynyt viime vuosina toimintasuunnitelmansa mukaisesti kannattavaan kasvuun ja asiakasmäärän sekä markkinaosuuden nostamiseen. Pankin tase oli vuoden 2014 päättyessä 849,8 miljoonaa euroa (815,5). Luotonanto sisältäen kiinnitysluottopankkiin välitetyt luotot oli vuoden lopussa 763,7 miljoonaa

euroa (750,2). Pankin varainhankinnan määrä oli tilikauden lopussa 686,2 miljoonaa euroa (675,2). Varainhankinta sisältää talletusten lisäksi liikkeeseen lasketut joukkovelkakirja- ja debentuurilainat sekä sijoitustodistukset määrältään 99,9 miljoonaa euroa (75,2). Pankki sai vuoden 2014 aikana noin 1 800 uutta asiakasta ja asiakasmäärä oli lähes 52 900 (54 000). Pankin liiketoiminnallinen tulos oli 9,4 miljoonaa euroa (7,0). Suluissa olevat luvut ovat vuoden 2013 vertailutietoja (Liedon Säästöpankki, 2014.)

Henkilöstökysely

Opinnäytetyön osana toteutettiin rahanpesulainsäädännön uudistukseen liittyvä henkilöstökysely. Kysely toteutettiin henkilöstön osaamisen kehittämisen näkökulmasta ja sen avulla pyrittiin kartoittamaan Liedon Säästöpankin henkilökunnan tietämystä rahanpesulainsäädännön nykytilasta ja kokonaisuudistuksesta sekä sitä, millaisessa muodossa he haluaisivat saada tietoa uudesta lainsäädännöstä. Lisäksi kyselyllä pyrittiin selvittämään ne lakiuudistuksen osat, joista henkilökunta erityisesti haluaisi saada lisää informaatiota.

Tällä hetkellä lakiuudistuksesta ei ole saatavilla kovinkaan paljon informaatiota, sillä se on vasta valmisteluvaiheessa. Myöskään uuden lain lopullisesta sisällöstä ei ole vielä täyttä varmuutta, sillä lakia ei ole vielä lopullisesti hyväksytty. Koska uudistuksesta ei ole vielä olemassa kovinkaan paljon informaatiota tai ohjeistuksia eikä siitä ollut kerrottu pankin henkilökunnalle ennen kyselyä, henkilöstökyselyn alussa nostettiin esille keskeisimmät rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistuksen tuomat muutokset pankkitoiminnan kannalta ja sellaiset seikat, jotka tulevat vaikuttamaan pankki- ja rahoitusalaalla työskentelevien henkilöiden päivittäiseen toimintaan. Tällaisia keskeisiä muutoksia ovat muun muassa aiemmin mainitsemani yksinkertaistetusta ja tehostetusta asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta luopuminen, uusi riskiperusteinen lähestymistapa sekä soveltamisalan laajeneminen siten, että poliittisesti vaikutusvaltaisilla henkilöillä tarkoitettaisiin ulkomaisten lisäksi myös kotimaisia poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä.

6 POHDINTAA

Työn ensisijaisena tavoitteena oli selvittää rahanpesulainsäädännön kehityskulku nykypäivään saakka sekä rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistuksen mukanaan tuomat keskeiset vaikutukset pankkitoiminnan kannalta. Lakiuudistuksen voidaan katsoa tuovan muutoksia sekä pankkien järjestelmiin, raportointiin että henkilöstön päivittäiseen työhön ja velvollisuuksiin. Uudesta lainsäädännöstä ei ole kuitenkaan vielä valmiina mitään konkreettista ohjeistusta eikä sen käytännön vaikutuksista ole vielä varmuutta. Lainsäädännön lopullinen sisältö varmistuu vasta tämän vuoden aikana, kun sen käsittely eduskunnassa saadaan päätökseen ja laki virallisesti hyväksytään.

Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus tuo mukanaan pankkitoimintaa velvoittavia muutoksia joista useat näkyvät pankin henkilöstön päivittäisessä työkentelyssä. Sääntelyn voidaan katsoa hieman tiukentuvan ja erilaisista helpotuksista ja myönnytyksistä, kuten yksinkertaistetusta asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta, ollaan luopumassa. Keskeisiä lakiuudistuksen mukanaan tuomia muutoksia ovat muutokset lain soveltamisalassa, uusi edunsaajarekisteri kaupparekisterin yhteyteen, uusi aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteri, riskiarvioiden laatiminen ja riskiperusteinen lähestymistapa sekä asiakkaan tuntemisvelvoitteiden muuttaminen.

Rahanpesulainsäädännössä määritellään keinot rahanpesun estämiseksi kansallisella tasolla. Lakiuudistuksen tavoite on saattaa suomalainen lainsäädäntö vastamaan kansainvälisiä, Suomea sitovia säädöksiä ja velvoitteita, kuten EU:n neljäntä rahanpesudirektiiviä sekä Maksajan tiedot – asetusta. Lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa viranomaisten toimivaltuuksia ja lisätä viranomaisten välisiä yhteistyömahdollisuuksia rahanpesun torjunnassa. Rahanpesu voidaan luokitella vakavaksi ongelmalliseksi talousrikokseksi, jonka vuoksi rahanpesun estäminen on hyvin kansainvälistä valtioiden rajat ylittävää toimintaa. Kun kansalliset rahanpesulainsäädännöt muotoillaan toisiinsa nähden yhteneväisiksi, on rahanpesun

torjuminen ja sanktioiden määrääminen kansainvälisesti helpompaa. Lakiuudistuksen tavoitteena on myös, että lainsäädännössä otetaan aiempaa selkeämmin huomioon kansainvälisen rahanpesudirektiivin riskiperusteinen lähestymistapa. Lakiuudistuksen vaikutuksia käytännön tasolla on kuitenkin vielä melko haastavaa arvioida. Varmaa on, että lainsäädännön uudistus luo muospaineita pankkien järjestelmiin ja henkilökunnan päivittäiseen työskentelyyn, kun esimerkiksi tulevaisuudessa asiakkailta tulee selvittää enemmän erilaisia tietoja kuin nykyään ja asiakkaan tuntemisvelvoitteet muuttuvat. Myös tietosuojan, kuten tietojen arkistointiin ja säilytysaikoihin tulevat muutokset tulevat varmasti vaikuttamaan pankkitoimihenkilöiden päivittäiseen työskentelyyn. Lisäksi erilaisten riskiarvioiden ja raporttien laatiminen vaatii tulevaisuudessa entistä enemmän resursseja. Kuitenkin myös joitakin helpotuksia on tulossa, kun esimerkiksi tiedot yritysten omistajista ja tosiallisista edustajista ovat tulevaisuudessa helposti saatavilla uudesta edunsaajarekisteristä.

Tämän työn osana toteutetulla henkilöstökyselyllä pyrittiin kartoittamaan Liedon Säästöpankin henkilökunnan tietämystä nykyisestä rahanpesulainsäädännöstä sekä heidän suhtautumistaan tulevaan lainsäädännön uudistukseen ja sen mukanaan tuomiin muutoksiin. Haasteita kyselyn toteuttamiselle muodosti se, että uusi lainsäädäntö on vielä valmisteluvaiheessa, eikä sen lopullisesta sisällöstä ole vielä täyttä varmuutta. Tämän vuoksi uudesta laista ja sen mukanaan tuomista muutoksista ei ole vielä laadittu mitään virallista ohjeistusta viranomaistahojen tai pankkien toimesta, eikä myöskään Liedon Säästöpankin henkilökunta ollut saanut siitä juuri mitään tietoa ennen kyselyn toteuttamista.

Kyselyn tulosten pohjalta voidaan kuitenkin muodostaa luotettava käsitys siitä, millainen tietämys Liedon Säästöpankin henkilökunnalla on tällä hetkellä voimassa olevan rahanpesulainsäädännön suhteen ja kuinka tyytyväisiä he ovat tämänhetkiseen tilanteeseen sekä saamaansa rahanpesuun liittyvään koulutukseen ja informaatioon. Tulokset olivat kokonaisuutena katsoen hyvät, ja suurin osa henkilökunnasta koki saaneensa nykyisestä, tällä hetkellä voimassa olevasta

rahanpesulainsäädännöstä riittävästi informaatiota. Myös suurin osa henkilökunnasta koki saamansa informaation ja tietojen olleen selkeitä, joskin tässä on vielä jonkin verran parannettavaa.

Kyselyllä saatujen tietojen pohjalta voidaan myös lähteä suunnittelemaan uuden lainsäädännön tiedottamista ja koulutustarpeita. Sen lisäksi, että kyselyllä pyrittiin saamaan selville henkilökunnan tietämys nykyisestä lainsäädännöstä, haluttiin sillä selvittää myös henkilökunnan tyytyväisyys käytössä olleiden koulutustapojen suhteen. Tähän saakka jokainen työntekijä on velvoitettu käymään vuosittain sähköinen Fiva:n tuottama kurssi rahanpesulainsäädäntöön ja sen aiheuttamiin velvoitteisiin liittyen. Kyselystä kävi kuitenkin ilmi, että henkilökunta itse kokee parhaiksi koulutustavoiksi tiivistetyn infopakettin, koulutustilaisuuden sekä kirjallisen ohjeistuksen. Myös palaverissa käsittely sai yhtä paljon ääniä kuin nettikoulutus, joka sai vasta neljänneksi eniten ääniä. Voidaan siis miettiä, olisiko sekä tiedottaminen uudesta lainsäädännöstä, että vuosittainen rahanpesukoulutus parempi toteuttaa jollakin muulla tavalla kuin sähköisesti, esimerkiksi käsittelemällä aihetta yhteisessä koulutustilaisuudessa tai esimiehen toimesta viikkopalaverissa sekä laatimalla jonkinlainen entistä selkeämpi kirjallinen ohjeistus aiheeseen liittyen.

Varsinkin uuden lainsäädännön astuessa voimaan on hyvä varmistaa, että kaikki toimihenkilöt ovat tietoisia siitä, mitkä heidän velvollisuutensa ovat rahanpesun estämisen suhteen ja mihin nämä velvollisuudet perustuvat. Usein rahanpesuun liittyvät lakisääteiset velvollisuudet eivät ole kaikille itsestäänselvyksiä. On ensisijaisen tärkeää, ettei työtä vain tehdä rutiininomaisesti tietämättä lainkaan sitä, miksi tiettyjä asioita joudutaan tekemään.

LÄHTEET

Lait ja muut virallislähteet

Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129

Laki Finanssivalvonnasta 19.12.2008/878

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 18.7.2008/503

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617

Rikoslaki 19.12.1889/39

Valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 25.9.2008/616

Kirjallisuus

Alvesalo, A; Heiskanen, S; Laukkanen, J & Virta, E. 2006. Huojuva talous, Helsinki: Poliisiammattikorkeakoulu

Hakamies, K. 2012. Maksukyvyttömyys ja taloudellinen hyöty rikosoikeudessa. Helsinki: Helsingin Yliopisto

Hakamo, T.; Jauhiainen, K.; Alvesalo, A. & Virta, E. 2009. Talousrikokset rikosprosessissa. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu

Lahti, R. & Koponen, P. 2007. Talousrikokset. Vaajakoski: Suomalainen Lakimiesyhdistys

Laitinen, A & Alvesalo, A. 1994. Talouden varjopuoli. Helsinki: Poliisiammattikorkeakoulu

Lohse, M. 2012. Terrorismirikoksen valmistelu ja edistäminen, Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys

Peurala, J. 2009. The European Union's Anti-money Laundering Crusade. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu

Sahavirta, R. 2008. Rahanpesu rangaistavana tekona. Jyväskylä: Suomalainen Lakimiesyhdistys

Tapani, J. 2013. Rikosvastuun perusteet. Turku: Turun Yliopisto

Vuorinen, S. 2002. Talousrikosten tutkinta. Helsinki: Oikeuspoliittinen Tutkimuslaitos

Muut lähteet

Aluehallintovirasto 2014. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen ohje. Viitattu 28.1.2016 <https://www.avi.fi/documents/10191/2370358/ESAVIn+ohje+24.11.2014/ee3c262d-7d24-499d-8050-78c7b9a86a1a>

FATF, Financial Action Task Force on Money Laundering 2015. Viitattu 19.11.2015 <http://www.fatf-gafi.org/>

Finanssivalvonta 2015a. Viitattu 16.11.2015. http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Terrorismin_rahottamisen_estaminen/Pages/Default.aspx

Finanssivalvonta 2015b. Milloin asiakas on tunnistettava? Viitattu 23.11.2015

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Milloin_tunnistettava/Pages/Default.aspx

Finanssivalvonta 2015c. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Viitattu 27.1.2016
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Pages/Default.aspx

Finanssivalvonta 2015d. Selonotto- ja ilmoitusvelvollisuus. Viitattu 26.2.2016
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Selonottovelvollisuus/Pages/Default.aspx

Finanssivalvonta 2015e. Jos epäilet rahanpesua tai terrorismin rahoittamista. Viitattu 26.2.2016
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Jos_epailet_rahanpesua/Pages/Default.aspx

Hannula, T. 2015. Euroopan rajavalvonta kiristyy – ”Dominoefekti on jo tapahtunut”. Helsingin Sanomat. Viitattu 16.11.2015 <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1447314718208>.

Kauhanen, A-L., 2015. Pääministeri Juha Sipilä: Iskut kiristävät valvontaa rajoilla. Helsingin Sanomat. Viitattu 16.11.2015 <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1447477698754>.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen. 2015. Onnistunut muutos – Tukea onnistuneen muutoksen suunnitteluun ja läpivientiin. Viitattu 27.1.2016
<https://www.ilmarinen.fi/siteassets/liitepankki/tyohyvinto/opus-onnistunut-muutos.pdf>

Liedon Säästöpankki. 2014. Toimintakertomus 2014. Viitattu 22.1.2016
<http://www.saastopankki.fi/documents/29754/91299/Toimintakertomus%202014/07fb3d20-239b-4702-854b-e931fafb3052>

Oikeusministeriö. 2010. Rahanpesukriminalisointien muutostarpeet. Viitattu 18.1.2016
http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/272010rahanpesukriminalisointienmuutostarpeet/Files/27_2010_mietinto_66_s.pdf

Patrikainen, Jaana. 2015. Prosessin kehittämisen rooli julkisen hallinnon it-hankkeessa – näkökulmana lainsäädäntöprosessi. Kandidaatintutkielma. Tietojärjestelmätiede. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto
Saataavilla myös: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45944/URN:NBN:fi:jyu-201505191898.pdf?sequence=1>

Poliisi, 2016. Rahanpesun selvittelykeskus. Viitattu 8.3.2016
http://www.poliisi.fi/keskusrikospoliisi/rahanpesun_torjunta/rahanpesun_selvittelykeskus

Sisäministeriö. 2016. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen liittyvää kansallista lainsäädäntöä valmistellaan. Viitattu 28.2.2016
http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/rahanpesun_ja_terrorismin_rahoituksen_estamiseen_liittyvaa_kansallista_lainsaadantoa_valmistellaan_64941

Valtiovarainministeriö 2015a. Työryhmä ehdottaa rekisteriä yritysten omistajista ja edunsaajista Viitattu 25.11.2015
http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-ehdottaa-rekisteria-yritysten-omistajista-ja-edunsaajista

Valtiovarainministeriö. 2015b. Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus - Valtiovarainministeriön julkaisuja 41/2015. Viitattu 25.11.2015, 20.12.2015, 11.1.2016 <http://vm.fi/documents/10623/1875255/Rahanpesulains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6n+kokonaisuudistus+julkaisu/2e2c3ee9-1af6-4344-9ba2-2964e6ca48d5>

Valtiovarainministeriö. 2016. Rahanpesulainsäädännön uudistamisesta tuli 35 lausuntoa. Viitattu 28.2.2016

http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/rahanpesulainsaadannon-uudistamisesta-tuli-xx-lausuntoa

Verohallinto. 2013. Virtuaalivaluuttojen tuloverotus. Viitattu 29.11.2015

https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Virtuaalivaluuttojen_tuloverotus%2828450%29

LIITTEET

Henkilöstökysely

Kyselyn raportti